

ISSN

0463-6309

motis

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1978

2

kovas
balandis

T U R I N Y S

K. Grigaitytė	I šviesą (eil.)	2
P. Orintaitė	Stefanija Paliulytė - Ladigienė	3
A. Karvelytė	Ateis pavasaris; Tik savo žemės saujoj;	
	Belaisvis (eil.)	8
P. Gaučys	Apie draugystę	9
S. Vilkauja	Kova dėl spaudos uždraudimo	12
J. Narūnė	Žibutė prie Nemuno (eil.)	15
A. Džilums	Kiemsargis Čiepstas	16
• Knygos	P. Alšėnas — Alė Rūta	19
	M. M. Slavėnienė—Moteris J. Jūragio poezijoj	20
• Moterys pasaulyje	I. Banaitienė — New Yorko lietuvių minėjo	
	dvejas sukaktis	22
• rašo apie mus		23
• Sveikata	A. Vaisiūnienė — Kneippo gydymo metodas	24
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkų kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

A. Galdikas	Piemenėliai	1
B. Demkutė	Pasaulio Sutvėrimas	2
Bertram	“Moters” viršelis	7
J. Daniliauskaitė	Karpiniai	8
D. Kuolienė	Kompozicija	11
T. Katilienė	Pavasaris	15
V. Klemka	Inkilai	17

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1978 m. Nr. 2 (122)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — liuanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUŠKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė. A. KUOLIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$7.00, garbės prenumerata — \$10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1978. No. 2 (122)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

Sveikiname
su
Šv. Velykomis!

BIRUTĖ DEMKUTĖ

PIEMENĖLIAI

Į ŠVIESĄ

BERTRAM (1379)

PASAULIO SUTVĖRIMAS

Kai praveri duris į tamsą
subėga šmėklos
šešėliuos medžių įsisupe.
Ir išgirsti:
Kaž kas nuleidžia valtį
į juodą ir bevardę upę.
Net be irklų, be žiburių
ji nuplukdys tave —

— — — — —

Gal šauksi tu,
lunatiko balsu:
Kokiuos pasauliuos prarajos atsiveria
ir salos žydinčios iškyla?!
Savęs... tiktai savęs beklausi
su virpuliu nugrimzdamas į tylą.
Krūtinė vėstanti iškvėps:
nors neregėjau Prisikėlusio,
tikėjau ir tikiu,
kaip tikima žydėjimui ir sausrai
ir... pabaigai nakties.

Tik vienas žodis iš dvylikos raidžių,
iš dvylikos negėstančių žvaigždžių.
tą kelią neatšaukiamą nušvies —

P R I S I K Ė L I M A S .

STEFANIJA PALIULYTĖ - LADIGIENĖ - PIRMOJI "MOTERIES" REDAKTORĖ

10 metų mirties sukaktis

STEFANIJA

LADIGIENĖ

PETRONELE ORINTAITĖ

(1901.I.21 — 1967.IX.18)

Tai viena pačių žymiųjų nepriklausomoj Lietuvoj pasireiškusių moterų visuomenininkių. Ir ypač nuopelninga todėl, kad atėjo darbų plėsti pačioj pradžioj, opiausiu metu, kai kiekviena inteligentinė pajėga buvo reta ir brangi. Savanoriai vos pradėjo rinktis iš visų šalies pakraščių kovai už tautos laisvę, bet toji laisvė buvo vos įžiūrima svajonė, daugelio net pačių lietuvių netikima, o svetimųjų smarkiai gniuždoma. Saujelė sąmoningų patriotų pasiryžo drąsiu tikėjimu ir uoliu veiklumu sukelti visą kraštą, o reikėjo daug pastangų, kad išjudintų karo ir svetimųjų okupacijų išvargintus žmones iš apatijos ir abejonių. Tai tuomet S. Paliulytė visu jaunystės įkarščiu ir nuoširdumu, be svyravimų, vos 18 metų būdama, skubiai įsiterpė į tą augštais siekimais ir tauriu entuziazmu trykštančią srovę.

Greta kareivių su šautuvais, greta politinių ir įvairių veikėjų, suskato telktis ir moterys. Būtina buvo skubiai, plačiu mastu ir visais būdais populiarinti tautos laisvės idėją, rūpintis kultūros ugdymu, organizuoti paramą staiga iš nieko kuriamai savai kariuomenei. Ypač žiemą trūko šiltos aprangos, teko nedelsiant siūti ir megzti, prigaminti vilnonių pirštinių ir kojinių, autų, tvarsčių, o sužeistieji šaukėsi jautrios globos, kol pasiekiamas gydytojas ir ligoninė.

Valstybei atsikuriant, mūsų jaunimui tapo itin patraukli, pasiaukojimu ir veiklumu žavinti, visuomenininko aureolė. Tuo momentu tai buvo pirmasis tautinis uždavinys. Ir greitai kūrėsi gausūs sambūriai, draugijos ir politinės partijos, suklestėjo spauda. O teko veikti ypatingu tempu ir įtaigiai, kad pasyvieji ir abejojantieji išitrauktų į taip reikšmingo istorinio laikmečio žygius.

Šviesuoliai nedelsę šokosi vadovauti, net moksleiviai iš gimnazijų ėjo į frontą ir — nevienas žuvo

už tėvynę . . . Visuomeniška veikla tuoj apėmė plačius barus. Bet pradžioj būklė buvo labai sunki, kad tauta buvo ilgametės rusų priespaudos nualinta ir nuskurdinta, dar siaubingo karo nuniokota. Bet vilties žvaigždei sužibus, net mažamoksliai ir beraščiai užsidegė noru lavintis, skubom mokėsi ir grobstė spaudą, karštai veikė draugijose ir politikoje. Visuomeninis idealas iškilo kaip ryškiausias šviesos žiburys ir laimėjimo laidas, nes nuostabia sparta išjudino artojų tautos mases ir kėlė į augštas.

Vos su pirmais pabėgėliais iš Rusijos grįžusi, Stefanija Paliulytė tuoj stojo į pirmas gretas. Ji pasirodė visa galva pranašesnė už daugelį kitų moterų veikėjų. Buvo prasilavinusi ir gabi, įžvalgaus proto ir nuosaikios išminties, taip pat kuklaus, taikiai ramaus būdo. Ir krikščioniškoj pasaulyje tvirta, kai su bolševizmu tuomet įkyriai skverbėsi grubaus materializmo ir ateizmo žlugdanti sėkla.

Ji bemat pasireiškė kaip iškalbi ir demokratiškai patraukli visuomenininkė. Turėjo talentą aprepti plačias sritis ir nenuklysti į kraštutinybes, detalių apstume visada įžiūrėti esmę. Tai tikro vadovo žymė — mokėt pasvert įvairių aruodus ir akylai apspręsti, kas tuo momentu svarbiausia. Ir ji nebuvo knyginė arba teorinė šviesuolė (tokių mes pvz. dabar turime, bet savai visuomenei iš jų nedaug šviesos atspindi). Stefanijai, kilusiai iš darbščių ir apsišvietusių miestelėnų luomo, buvo būdinga darbus grįsti realia tikrove, savų žmonių buities pažinimu, o tvirtų principų gairės visada padėjo rasti teisingą linkmę. Taip jos užmojai ir pastangos sėkmingai vedė į tikslą ir nešė vaisius. Ji rašė straipsnius ir knygeles, veikė draugijose, redagavo moterų laikraščius. Jinai buvo ir pirmoji Moteries redaktorė 1920 m. Vilniuje. Dar jaunutė,

vos 25 metų, išrenkama į valstybės seimą. Dvasinių akiračių plotis ir gyvenimiška nuovoka, taip pat nuolatinis tobulėjimo alkis — darė pavyzdinga ir įtaigia vadove.

Gera mums dabar didžiulis, jog šio šimtmečio pradžioje, vos Lietuvai atgyjant, mūsų moterys jau gavo lygias teises — atsivėrė visos durys į kultūrą ir socialinę gerovę. Tačiau tai buvo labai staigus šuolis, nes caro valdžioje moterys buvo visai be teisės, augštųjų mokslų siekti neleista (vos išimties pralauždavo kliūtis). Kad dabar galėtų naujai įgautom teisėm pasinaudoti, reikėjo ūmai šviestis, visapusiškai lavintis. Kartu buvo privalu jungtis ir į valstybės atkūrimo darbus. Deja, inteligentų tiek mažai. Stefanija viena iš pirmųjų suprato momento sunkumus ir didžius uždavinius ir — jautriai išipareigojo savo tautos seseris visom išgalem traukti šviesos ir pažangos keliu. Įgimtas visuomeninis pašaukimas jos veiklą darė sėkmingą, o ji ėjo visur, kur tik šaukė reikalas. Seimo narė, spaudinių autorė, draugijų ugdytoja, jaunimo globėja. Jos šviesi ir širdinga asmenybė ypač lenkė į save jaunesniasias: gimnazistės ir studentės džiaugėsi jos paskaitom, žavėjosi inteligencija bei aktu aliu jos žodžio turiniu.

Iškalba visuomenės darbuose — brangi Dievo dovana, kaip sakoma. Bet ji neateina savaime: reikia ryžtingai ir imliai lavintis, daugybę žinių įsisavinti; giliai tikrovę pažinti, plačias temas gambiai aprėpti. Būtina ir tolerancija įvairių nuomonių apraiškoms, kartu viskame tvirtai laikantis savojo nusistatymo. Reikia ir tą žinių gausybę gebėti nuspalvinti savo asmenybės branduolio šviesa. Privalu ne tik gerai temą suprasti, bet ir savo idėjom karštai tikėti, už jas širdį guldyti. Irgi savąją kalbą taip apvaldyti, kad žodis eitų sklandus ir išpūdingas. Ji tokia ir buvo.

Nors nuolankaus būdo ir švelnaus kuklumo, bet į viską žvelgė labai rimtai, todėl savo pavyzdžiu kitas uždegdavo. Jos nemeluotas nuoširdumas pelnė nemažai pasekėjų visuomeniniam darbui. Ji iš karto buvo suvokusi savo laikmečio tautinius uždavinius ir besąlyginu pasiaukojimu bei veržlumu ėmėsi veikti tuomet skaudžiausiai apleistoje srityje — moterų kultūrinimo baruose.

* * *

Domėjaus ja nuo tolo, skaičiau raštus, klausiaus paskaitų. Nedaug tuomet turėjom iškilių moterų. Tik bajorės viena kita jau kuris laikas paskirai reiškėsi, rašė knygas ar kaip kitaip augštin prasisiekė. O čia atsirado stipri pajėga iš paprasto luomo. Nedaug kartų man teko su ja pabendrauti, bet pokalbiai būdavo — kaip dvasinės bičiulystės puotos. Susitikus tuoj jautėmės artimos, nes jungė bendri to meto kultūriniai rūpesčiai.

Kai prof. Pr. Dovydaitis, pradėjęs ir gražiai vėžėn įstatęs moterų žurnalą Naująją Vaidilutę, galop perdavė pačioms redaguoti, Stefanija Ladi-gienė pasiėmė tą nelengvą naštą ant pečių. Šeimos

moteris su mažais vaikais, įvairūs neatidėliotini visuomeniniai išipareigojimai, dar ir studijos universitete . . . Tad ji turėjo darytis įpėdinių N. Vaidilutės redakcijai. Kai buvau išrinkta tai vietai, ji mielai įvesdino į neįprastus rūpesčius (deja, visai trumpai teišbuvau pareigose). Tad mudviem reikėjo nekartą susitikti.

Laisvės Alėjoje, sename mūre, generolo Ladi-gos butas — be jokios prabangos, dabartinėm akim suvis asketiškas. Karo frontų apgriautame Kaune džiaugtasi tada bent sienų užuovėja, dar koks būtinas apsenęs baldas — stalelis, kėdė, lova, ir viskas.

Užėjusi radau A. Žalinkevičaitę, jos draugę iš mokslo laikų, kuri balsingu čiauškejimu mane segte prisegė. Scenoj buvau mačiusi grakščiai žaismingą arba graudžią, o čia — tiesiakalbė, drąsiai atvira, žvalaus sąmojo. Jai netrukus išbėgus, mudvi su S.L. nuodugnai aptarėva reikalus.

Jauna, gražios išvaizdos generolienė mane patraukė savo giliu domesiu rimtiem klausimam. Ir paprastumu, demokratiškumu. Už mane vyresnė, patyrusi veikėja, žymi moteris, o elgėsi ir kalbėjo bičiuliškai jaukiai, kaip su sau lygia kultūros darbų partnere. Beveik su nuolankumu, kad menkai teišsilavinusią studentę idėjinei veiklai paskatintų ir tuo būdu moterų kultūrinimo būrin dar vieną padėjęją laimėtų. Jokio viršenybės ženklo, jokio pasipūtimo ar išivaizdavimų. Supratau: tai tokia yra tikra visuomenininkė, tokia yra šviesi inteligentė. Su ja lengva ne tik bendrauti, bet ir ja tikėti, jos pėdom pasekti.

Ir vėliau susitinkant vis jautėmės lyg saviškės. Be varžymosi ir tuščių mandagumo įžangų galėjom tiesiog gilintis į abiem rūpimas temas: mūsų moterų draugijų bei spaudos gyvybė ir pažanga, švietimo sritys ir meno kūrybos žiburiai, visuomenės reiškinių prasmingos įvairybės, dabarties faktų atbalsiai.

Veiklių moterų gretos, ypač laikinėj sostinėj, sparčiai gausėjo, tokio būta dvasinio pakilimo tuomet, laisvę atgavus. Bet S.L. buvo išskirtina. Visų pirma, tas paprastumas, kažkoks grynumas — jai visi žmonės buvo lygūs ir visi įdomūs. Kai daugelis kitų inteligenčių bemat ėmė miesčionėti ir virto poniomis — godžiai stiebėsi į kauniškio elito viršūnes ir pamėgo paviršutinėm puikybėm blizgintis, tai S.L. išliko savitai paprasta, natūrali, tiesaus žodžio ir giliai mąstanti, su kiekvienu pagarbiai bendraujanti. Ir ji buvo atspari visokiom puošnybėm bei garbės pakopų siekimams. Kas žmogus jai — lygiavertė dieviško prado siela, su kuria verta dvasios turtais dalintis. Kai greta kitų, visuomenės laiptuose augštai stovinčių matronų eilinė jaunuolė kartais turėjo pasijusti lyg perjauna ir "žinoti savo vietą", varžytis ir nulankauti, nežinant nuo ko pradėti žodį, tai S.L. visada pasitiko atviru, seserišku draugiškumu, be savo nuopelnų ženklo ir be etiketo varžtų. Ji ėjo į žmogų tiesia širdimi.

(Pavardė Ladyga buvo pakeista į
Ladigą J. Jablonskio patarimu)

Ji ir rengėsi gana kukliai, nors visad skoningai: drabužis neryškus, akies nerėžias ir madom neišdarytas, niekučiais neapkrautas, rimto sukirpimo ir geros medžiagos. Ir jos žingsnis, eiseną — kaip eilinės moteriškės, kuri titulais nei išvaizda nesididžiuoja ir kitų tarpe, kuriai vidinės vertybės visada svarbiau už išorės dailumus ir garbės vainikus.

Buvo dailiai naujagusi, stipraus ir sveiko sudėjimo, tiesių pečių ir moteriškai apvalino veido, gana ryškių bruožų. Plaukai kukliu rimtumu glotniai nušukuoti į šalis, sklastymas ties pačiu viduriu — tai teikė ramaus, tvarkingo, sykiu ir jaunatviško išpūdzio. O ypač reikšmingai žėrėjo didelės ir mąšlios, lyg į vidaus išminties sietuvus įgrimzdusios akys. Ji nesimėgavo puikiais baliais, kurie nieko neduoda dvasios praturtinimui, jai laikas buvo brangus, kad eikvotų lėkštom linksmybėm.

* * *

Kitą kartą vėl aplankiau ją kažkokia dingstimi — pas Vincę Jonuškaitę Žaliakalny. Žymioji daininkė turėjo mažutį kambarėlį. S.L. buvo jau iš Kauno išsikėlusį gyventi į tolimą Lietuvos pakraštį, tad kartkartėmis čia atvykdama, prisiglaudavo pas pažįstamus. Prieš eidama į rytines paskaitas universitetan, užkopiau Aušros laiptais augštin. Radau abidvi bičiules dar neatsikėlusias, nes teatro luomo žmonėms privalu vėlai lig išnaktų vakaroti. Juodvi buvo jaunuoliškai linksmos, juokavo, kaip gimnazistės. Su S.L. trumpai, bet visai dalykiškai aptariau rūpimus reikalus.

Daug vėliau, jau mokytoja būdama, sutikau ją Palangoj. Vis tokia pat giliai mąstanti ir visam kam domesinga, sudėtingų klausimų ertmės apglėbianti. Vis bičiuliškai šilta ir lietuviškai tiesmuka. Ir vis jautriom išvalgom svarstanti, po visuotines problemas braidanti. Idėjų akivaruose pasinėrusi ir — teisingų išvadų kruopščiai tebeieškanti. . .

Pasitaikė mudviem tuomet naktiniu traukiniu

grįžti link Kauno. Ant kietų III klasės suolų išsitiesėm priešpriešiais poilsio. Ir užteko temų lig po vidurnakčio.

Antrasis laisvės dešimtmetis mūsų krašto veidą buvo jau gerokai pakeitęs ir visuomenės nuotakas savaip nuspalvinęs. Anasai staigios laisvės džiaugsmas ir naujakurstės entuziazmas buvo benusenkas, pastovaus sotumo ir medžiaginio turtėjimo buity daiginosi įvairių klystkelių užuomazgos. O mudvi tebedomino visa mūsų kultūrinė ir socialinė panorama, ypač S.L. tebebuvo jautri ir pastabi, viską ėmė širdin, viskas jai rūpėjo, nors gyveno tolimoj provincijoje. Bet todėl jos nuovoka buvo praplatėjusi: ji gyvai pažino ir atjautė paprastų valstiečių moterų vargus ir lūkesčius.

Kalbėjom apie daug ką — šeimos reikšmę tautos kultūroj, moterų buitės sunkenybes, mūsų miestų staigų iškilimą, naująją luomų pasiskirstymą. Vasaros nuotaikose S.L. buvo gaivi ir sąmojinga. Palangoj buvo sutikusi daug pažįstamų, smagiai pasižmonėjo. Traukinio ratam nuobodžiai bildant — laiko marios. Tarp kitko ji apsakė vieną juokingą nuotyki.

Pajūry ant tilto vakarais būriuojantis, kartą buvo ir Putinas, jos geras pažįstamas iš mokslo laikų. Sutemus skirstantis kas sau, jai pasitaikė grįžti drauge su poetu ir poniam M. Arčiausia buvo ponios M. namai, link ten jie trise ir nužygiavo. Bet poniam M. ilgai stoviniavo ir nėjo vidun. Ji būtinai išpiršo dar S. Ladigienę nulydėti lig jos vilos — buvo aišku, ji nori dar dviese pasilikti su Putinu. S.L., supratusi jos gudrumą, tyčia nuo savo namų dar pasisiūlė vėl ją atgal parlydėti. Bet anoji pigiai nepasidavė. Ir jie net trejetą kartų dūlinėjo šen ir ten ir atgal. Naktis šilta, malonu. Kol galop S.L. nusprendė, jog juodvi abi dar palydės drauge Putiną ir kas sau atskirai pareis į savas vilas. Jai juokingos buvo ponios M. intencijos, todėl sužaidė tą žaidimą. Putinas moterim patikdavo, neviena bandė gretintis, tik jis perdaug

pasyvus, kad panašius atvejus pats savaip apvaldytų ar kurion pusėn sąmoningai nukreiptų.

* * *

Paskutinis kartas — jau atgautame Vilniuje. Pradžioj buvau labai užgožta darbais. Lietuviškai išmokyti mergaites, savos kalbos visai nesugraibčias (toks smarkus buvo lenkų valdžios vykdomas nutautinimas per 19 metų), nors jų tėvai nevienas dar mokėjo lietuviškai, tik okupantų teroro įbauginti, vengė prisipažinti. Jų tautybę dažnai rodė ir pavardės, šiek tiek apgadintos: Ragynis, Gintovt, Virpszo, Montvill, Szemis . . . Svetimkalbiam tinkamų vadovėlių neturėjom, tad pamokom medžiagą teko pačiai ruošti. Ir skubėjau lenkiškai mokytis, kad su kolegom mokytojais bent kiek sušnekti pajėgčiau. Todėl visos pramogos ir bičiulystės buvo nutrauktos.

Netikėtai mane namuose aplanko S. Ladigienė. Ji Vilniuj viešėjo laikinai, regis, čia kuris vaikų mokėsi. Šikart ilgokai kalbėjomės. Neramūs laikai, baugios nuotaikos, kažkas grėsmingo tyro ore. Karo griaustiniai ir politinės pervartos čia pat pašonėj. Ir mūsų rytojus netikras. Svarstėm ir savos kultūros žinias, spaudą, naujas knygas. Rūpėjo jai ir mūsų organizacijų būklė, žymių veikėjų pasireiškimai, abejonės ir nuojautos . . .

Gilesnių pokalbių pasiilgusi, atsivėrė skaudžiu jautrumu. Jos dvasinės versmės tebe pulsavo tyru idealizmu, bet jau drumstėsi pasaulinių negandų šešėliais. Bet net tokiu laiku jai veržliai tryško noras viską savo išmintim aprėpti ir — visom jėgom į gera lenkti. Jau brandos amžiuje, bet tebebuvo išlaikiusi jaunatviškai gaivią širdį ir intelektualinį imlumą. Tebegyveno polėkiu — veržtis į gerį, nepasiduoti apatijai nei nuovyliui. Tas pats pažangos bei dvasinio tobulėjimo alkis, tas pasinešimas neliauti kovojus už tiesos idėjas. Nenustoti vilties, gėrio laimėjimu tikėti! Joje tebevyravo geismas ir sunkėjančiom sąlygom nešti žmonėm šviesos spindulį, dar glaudžiau jungtis draugėn, vienas kitą remti ir gelbėti. Todėl ją jaudino, kad grėsmės metu tarp mūsų pačių sutarimas eizėja, reiškiasi blaškymasis ir nederinė.

Visuotinio nerimo atmosfera jau temdė mudviejų pokalbį — karo audros griūtys grūmojo čia pat prieš akis. Lyg nuojauta siaubo, kuris netrukus apžnybo triuškinančiom replėm mūsų kraštą . . . Karo žvėris žiaurių kaimynų nasrais sunaikino mūsų jauną laisvę, sutrypė gerovę, nuvergė ir urmu galabijo žmones . . .

Vos po metų su viršum S.L. vyras, laisvės kovų pirmūnas savanoris ir vadovas, buvo bolševikų pagrobtas, ištremtas ir nukankintas . . .

* * *

Stefanija Paliulytė Ladigienė gimė 1901 m. sausio 9 d. Vabalninke. Paliulių namai miestely buvo patys seniausi ir išpūdingiausi: didžiulis, čerpėm dengtas trobesys, nors jau gerokai žemėn pasmegetas, ir laisvės metais tebestovėjo. O šalia

stūksojo augštas, šviesių plytų kaminas, nes šeima turėjo vyninę (dirbtuvę).

Augo iš viso šešiolika vaikų, didesnė dalis išmirė vaikystėj, ypač dėl I pasaulinio karo epidemijų. 1976 m. mirė paskutinioji — vyriausioji Natalija.

S. Ladigienė buvo ištremta Rusijos šiaurėn 1946 m. kovo 14 d. ir pristatyta prie miško kirtimo darbų. Tik 1955 m. dėl nesveikatos iš to katorginių darbo paleista, dar pora metų gyveno su sūnumis. Labai sunkiai sirgo vidurių šiltine. Lietuvon grįžo 1957 m. gruodžio 29 d. ir gyveno pas dukrą. Mirė 1967 m. rugsėjo 18 d. Vilniuje ir palaidota Žvėryno — Saltoniškių kapinėse.

Ladigai išaugino šešetą vaikų: trys sūnūs ir trys dukterys (Algis, Linas, Benediktas, Marija, Jonė, Irena).

S.L. pradžios mokslą, tur būt, išėjo Vabalninke, gimnaziją pradėjo dar prieš karą lankyti Biržuose. Karo metu nuo fronto traukiantis pateko Petrapiilin (ten buvo tolimes giminaitis). Kurį laiką gyveno Kotriniečių bendrabuty ir tęsė mokslą. Vėliau išvyko į Voronežą gimnazijos baigti. Grįžusi Lietuvon tuoj stojo į laisvės atkūrimo darbus: veikė draugijose, organizavo moterų spaudą ir pati daug rašė, telkė įvairią pagalbą savanoriams. 1920 m. ištėkėjo už K. Ladigos. 1926 m. išrinkta į III seimą krikščionių demokratų frakcijoje ir, kaip jauniausia atstovė, pakviesta seimo prezidiumo sekretore.

Vyrui išėjus į atsargą, nuo 1927 m. visa šeima apsigyveno Gulbinėnuose, Biržų aps., Krinčio valsč. Vietovė nuošali, toli nuo centrų. Bet S.L. nepaskendo žemės ūkio rūpesčių gausio, nenutraukė ryšių su draugijom ir spauda. Ypač veikliai reikėsi vietoje, pasigėrėtinai veikė su jaunimu, rengė vaidinimus su atostogaujančiais moksleiviais (siuvo kostiumus, padėjo ruošti dekoracijas, repetavo ir globojo, pati nemigdama lig išnaktų). Savo apylinkėje plačiai pasižymėjo socialinėje srityje, teikė paramą vargšams, gelbėjo nelaimėj atsidūrusias šeimas, ypač moteris ir vaikus, netekėjusias motinas ir kt. Katalikių moterų draugija, amatų mokykla, pavasarininkai, angelaičiai ir kiti vienetai patyrė jos realią paramą. Visiem be skirtumo buvo prieinama ir atjaučianti.

Kai grįžęs iš Rusijos (pora metų pabuvęs Anglijoje) namuose apsigyveno kun. Jonas Ladyga, generolo dėdė, jam buvo paruošta koplyčia, vėliau čia ir parapija įsteigta. S.L. pati patarnavo mišioms, kol paruošė savo vaikus ir kitus berniukus tai pareigai. Ji buvo ir pirmuoju vargonininku, taip pat daug prisidėjo parapijai įkurti, buvo pradėta jau ir bažnyčios statyba.

Galima spėti, jog tai teko nemaža grūdintis ir kietai vairuotis, kad nenugrimztų ūkio medžiaginių reikalų apstybėje, nes šeimnininkės pareigos buvo tikrai nelengvos, o ji stengėsi sąžiningai atlikti (slėgė ir didelė skola, ūkinei depresijai užėjus, vos išvengta varžytynių). Gal būt, joje sykiu dar ruse-

PIRMASIS "MOTERS" VIRSELIS

DAIL. A. GALDIKAS

no noras ir neatitolti nuo stambesnių kultūros židinių, nuo visuomeninio darbo centrų. Teko perpus save dalinti: žemės darbų trivialumas su aplinkos siauroka valstietišku interesu eiga, o kitapus — dvasinių skrydžių ilgesys, viso krašto moterų kultūros problemos, augštų polėkių svajonės... Gal būt, kartais ją ir slėgė medžiaginių ūkio rūpesčių naštos. Išigimusi visuomeninkės talentą, gal ji ilgėjosi dar vėl išitraukti į platesnes sferas didesniose veiklos sambūriuose...

Bet kaimo sveikoje gamtoje buvo gera auginti savo atžalyną. Didį prasmę ir pasitenkinimą buvo motinai — jėgas ir širdį paskirti savo šeimos džiaugsmui, nuosavus geisumus ir svajones atidedant į šalį. Aplamai visą gyvenimą ji buvo pareiginga ir darbšti, krikščioniškai pasiaukojanti. Tad nuoširdžiu uolumu nėrėsi į jai atitekusias ūkio šeiminkės ir motinos priedermes. Net pati viena ištinus metus tinkamai ūkininkavo ir dalį skolų atmokėjo, kai vyras po kojos operacijos likosi Kaune dirbti Karo muziejuje. Lemties užkrautas sunkenybės ji prėmė su meile, jokių vargų nei aukos nepabūgdama, po darbų naščiais negniuždama. Nuo jaunumės išsiugdytas dvasinis tvirtumas teikė jėgų ir ištvermės, o pareigą pavertė džiaugsmu. Su šviesiu optimizmu ji pritapo savo aplinkoj, kūrybiniais užmojais švietė valstiečius, negailėjo visokeriopos paramos. Kai mūsų inteligentija tuomet ankštai spietėsi Kaune, tai S.L. buvo gražus atvejis, kad savo veiklos talentą aukėjo tolumo užkampio žmonėms, kur šviesuolių labiausiai stigo. O visa tai jos idealizmą dar labiau grūdino ir kurstė norą vis daugiau tarnauti kitiems, ypač veikti ten, kur itin sunku ir darbininkų trūksta.

Todėl ir vėliau, tremty, mirtinos kančios ir nužmoginimo sąlygose, S.L. asmuo tik dar stiprėjo — ji sušvito dar tyresniu žmoniškumu. Ne tik savo

nedalią ir vargus kantriai pakėlė, bet ir nelaimės bendrus guodė, dvasios tvirtumu žavėjo.

Pati didžiom nelaimėm nuskaudinta, ji vis pajėgė rūpintis ir kitais nelaimingais. Vis dairėsi, ką galėtų savo širdingumu sušildyti ar kam skausmą palengvinti. Tai tobulos visuomeninkės bruožas: gyventi ir elgtis taip, kad kitiems būtų geriau, kad pasaulis taptų laimingesnis, o skriaudų ir skausmo liktų mažiau.

Šiais dvasiniais polinkiais S.L. panėsi į Mariją Pečkauskaitę: tas pats moteriškas nuolankumas ir nuoširdus žmoniškumas, ypatingas jautrumas ir besąlyginė meilė artimui, nuolatinis aukojimasis kitų gerovei, veiklus pasinešimas be perstojo skleisti gėrio sėklą pasaulyje...

Skaudžiai netekusi vyro ir ypač karo metais likusi viena su gausia šeima, S.L. turėjo gana savų vargų. Betgi paskubėjo su pagalba žydams nacių grėsmė: net vieną mergaitę pasiėmė auginti, nepaisydama pavojaus, ir laikė kaip savo dukrą, globojo tokia meile, jog anoji ją vadino mamyte ir lig šiol jaučia tikrą dėkingumą.

Baliui Sruogai, laisgyviu grįžusiam iš Stutthofio kankynių, S.L. padovanojo savo vyro likusius kailinius — tai buvo reali pagalba tuometiniame visuotiniame skurde. Panašių gerų darbų sąrašas būtų ilgas.

Štai dar ištrauka iš vienos bičiulės, kentėjusios kartu Sibire, laiško, rašyto Ladigienės dukrai po mamos mirties:

"Jūsų mamytės išėjimas mane baisiai sukrėtė. Ji buvo mano idėjinė motina, mano nuodėmklausys, mano paguoda, ramybė ir džiaugsmas. Jūs, mergaitės, turėjot tokią motiną, kuri talpino savo širdy visos Lietuvos skausmą... O žmonės šalia jos norėdavo būti tyresniais, gražesniais. Nedaug tokių asmenybių beliko mūsų žemėje. Kažkaip šia proga asocijuojasi poeto M. eilėraščio žodžiai:

Yra paukštė tokia kaip Achmatova:

išdidžių karalienės akių

ir skambaus balso tembro...

Nedaug jau tokių šiame pasaulyj liko

ir lieka vis mažiau, ir visai nebeliks...

Norisi parafrazuojant pasakyt: tokių moterų, kaip Jūsų mama, irgi greit nebeliks. Jau vien tai, kad prie jos, užmigusios (t.y. mirusios, P.O.), susirinko visų tautų, įvairių pažiūrų, įvairaus amžiaus žmonės, rodo jos vertę, didybę. Svarbu būti geru žmogumi. O tokia buvo Jinai visai Lietuvai. Aš graužiu sau pirštus, kodėl permažai pasisėmiau iš Jos sielos gelmių kaip iš gydomojo šaltinio? Aš... ta egoistė, amžinai kankinau jos skaisčią sielą savo purvo apsivalymu... Baisu! Amžinai atvažiuodavau iškrauti savo širdies šiukšlių prie Jos šventų kojų... O ji šypsodavos, klausydavo įsmeigusios savo dideles, ramias, susimąsčiusias akis. Ak, mergaitės, verkiu aš kartu su Jumis ir šią minutę... Myliu Jus, Ladigienės dukras. Ir linkiu eiti per gyvenimą, nešant Jos testamentą: karštą, atlaidžią širdį, Tėvynės meilės ugnį, meilę žmonėms."

ATEIS PAVASARIS

*Ateis pavasaris,
Į mano gimtą žemę,
Linksmi barstydamas
Purienomis takus...
Ir vėl sapnuosis man
Paliktos upės nerimas,
Ir tas taip tolimas
Žibuoklinis dangus...*

TIK SAVO ŽEMĖS SAUJOJ

*Tau deimantai ir auksas,
O man širdies gana,
Bet kur atrasti širdį,
Jei žemė kruvina...
Esu tiktai svajonė,
Esu tiktai daina, —
Tik savo žemės saujoj,
Aš noriu būt gyva!*

BELAISVIAI

*Visi mes
Esame belaisviai:
Priekyje —
Eina mūsų mintys,
Užpakalyje visada
Ištikimai seka mus,
Mūsų šešėlis.*

J. DANILIAUSKIENĖ

KARPINIAI

* * *

APIE DRAUGYSTĘ

P. GAUČYS

Visi gimstame, galėdami būti bet kurio žmogaus draugais. Tačiau šis žmogaus polinkis į draugystę yra glaudžiai susijęs kiekvieno žmogaus tikrovėje su kitu ne mažiau natūraliu polinkiu į priešišumą ir agresyvumą. Susitikęs su kitu žmogum, kurio anksčiau nepažino, kiekvienas žmogus savo viduje jaučia jam palankumą ar iššaukiantį, gynybinį priešišumą. Vienas ir kitas galiausiai gali išlikti, jeigu paprastas susitikimas vėliau pavirsta tikru bendravimu.

Draugystės užsimezgimą visad sąlygoja atsitiktinumas, asmens būdas ir laisvė. Atsitiktinumas ar apvaizda įgalina užsimegzti patvariausioms draugystėms. Būdas — ypatingi asmenybės pradai, susitinkančiųjų asmenybių savotiškumai dažnai paskatina susidraugavimą. Yra žmonių, kurių būdas būna draugiškesnis nei kitų ir lengvai susiderina su kito būdu, nes jie giminingi vienas kitam. Kai dėl laisvės, tai ji leidžia pasirinkti ir pasiryžti patapti draugu to, kuriam esame draugiškai nusiteikę. Be abejo, gyvenamoje tikrovėje būna daugiau pasirinktų nei atsitiktinai susidariusių draugysčių. Ir nors joje glūdi abu pradai, tikroji draugystė yra laimingas stebuklas, gimęs mūsų širdyse, išliekąs nepaisant visų gyvenimo mėginimų.

Kasdieniniam gyvenime ir pokalbiuose neretai sumaišomi žmonių tarpusavio ryšiai, kurie, griežtai imant, nelaikomi draugyste. Prie tokių priklauso: 1. bendrystė — solidarūs dviejų ar daugiau asmenų bendradarbiavimas siekiant kokio bendro tikslo. Tačiau mūsų laikais paplitus visokeriopam bendravimui, sunku išsivaizduoti draugystę, kuri, plačiau ar siauriau, vienu ar kitu būdu nebūtų susieta su bendryste. 2. Socialinė simpatija — palankus nusiteikimas ar tai dėl temperamento ar išauklėjimo draugiškai santykiauti su kitais žmonėmis, draugais ar svetimais, pradedant tais, kurie mums simpatiški. 3. vakaronė — pripuolamas malonus bendravimas, įgalinąs išsakyti savo asmeninę nuomonę kokia nors tema, ar laisvai komentuoti tai, kas vyksta, ar kas pasakoma, su asmenimis, kurie, griežtai imant, gali nebūti mūsų draugai, pažįstami ir nepažįstami asmenys pvz. pokylių metu susodinti prie vieno stalo. 4. Artimo meilė — nesuinteresuotos ir matomos meilės taikymas mūsų draugui ar priešiui, reikalingam fizinės ar moralinės pagalbos. Tokią elgseną vadiname gailestin-

gumu ir visad ir visiems, ne tik krikščionims, simbolizuoja Evangelijos samariečio prilyginimą. 5. Įsimylėjimas — daugiau ar mažiau gilus erotinės aistros jausmas kitam skirtingos lyties asmeniui.

Draugystė griežta prasme, tikroji draugystė gali derintis ar susilieti ir daugeliu atvejų iš tikrųjų derinasi ar susilieja su bendryste, socialine simpatija, vakarone, artimo meile ir įsimylėjimu, tačiau pagrindinai skiriasi nuo visų šitų teigiamų žmogaus su žmogum bendravimo būdų. Tad kas gi yra draugystė? Anot ispanų mokslininko Pedro Lain Entralgo, kurio plačios ir įžvalgios studijos apie draugystę mintimis pagrįstas šis rašinys, draugystė yra dviejų asmenų meilingas ryšys, kuriame dviejų bendram labui ir per du skirtingus būdus būti žmogumi įsikūnija ir išsitobulina žmogaus prigimtis.

Draugystės šaknys glūdi meilėje. Gi meilę žodynai aptaria kaip jausmą, kuriuo siela ieško tikro ar išsivaizduojamo gėrio ir nori juo džiaugtis. Meilė kitam asmeniui prašo abipusiškumo ir ryšio: ryšio besireiškiančio darbais, žodžiais ir tylomis su mylimu asmeniu, kuris savo augščiausiam laipsnyje pasiekia tikro dvasinio bendravimo. Kyla klausimas: ką turi ypatingo ryšys ar meilingas bendravimas, kai vienas ir kitas pasireiškia tikros draugystės formoje? Į tą klausimą Lainas atsako, kad jo manymu, ryšyje su mylimu asmeniu lemiamas "meilingas" bendravimas, o jame žymiausias dalykas yra dovis. Dovis, nes duoti iš savęs kitam yra tai, kas pirmiausia padaro meilingais žmonių santykius. Jeigu mes ką mylime, mes jam duodame ką vertinga, tuo praktikuodami palankumą ir labdarybę.

Mes galime meilingai duoti kitam tai, ką mes padarome, tai ką turime ar tai, kuo mes esame. Davimas to ką mes padarome, sudaro mūsų asmeninį veiksmą, atseit, kokį mūsų padarytą daiktą ar mūsų įvykdytą kokį psichofizinį veiksmą (sužeisto slaugymą, dainininko kam padainuotą dainą). Duoti kitam, ką pats esi padaręs, iš esmės dar nesudaro meilingo dovio. Ir tai nėra tikrai išskirtinas nuoširdžios draugystės ženklas. Mes juk galime duoti kitam iš to, ką turime ir kas sudaro mūsų "turtą": išorines gėrybes (pinigus, įvairius daiktus), ar vidines mūsų kūno gėrybes (kraują transfuzijoms, inkstą ligoniui) ar dvasinius turtus (teoretinį ar praktinį žinojimą, estetinius ar dorovinius patyrimus). Tačiau ir tai nebus tikra draugystė, nes jeigu davėjo intencija yra gailestinga ar mielaširdinga, toks dovis gali būti paprasta labdarybė, kas etiniu atžvilgiu gali būti vertingesnė už tikrą draugystę, bet tai ne draugystė.

Trečia anksčiau pažymėta galimybė, pagal kurią mes galime duoti kitam kai ką iš to, kas mes esame, kai ką iš mūsų pačių būtybės. Tuo atveju mes esame tikrovė — kažkas, "kuris" laisvai ir meilingai duoda kitam iš to, kas jis yra. Dabar, pažymi Lainas, ir tik dabar, prasideda tikroji draugystė: aš esu mano draugo draugas, duodąs koku

nors būdu kuriam nors laipsnyje savo paties būtybę. Draugiškas ryšys su kitu reikalauja duoti kitam kai ką iš to kas esi: intenciją, pastangas, laimėjimus ir atsakomybę. Aplamai: psichinė veikla, kuri su palankumu ir labdarybe sudaro būtina, kad meilingą ryšį tarp žmonių būtų galima pavadinti draugyste. Ir tai yra davimas dalies savo paties intymumo. Tuo būdu draugystė yra psichologiškai pagrįsta visos eilės palankumo, labdarybės ir pasitikėjimo veiksmų, vedančių į suartėjimą su asmenybe to, kurį vadiname draugu.

Lainas taip pat pažymi, kad žmogaus kūnas sąlygoja draugystę. Jis palengvina, apsunkina ar sukliudo draugiškus ryšius. Mat, mūsų organizmo suvokimo organai — akis, kuri mato, burna, kuri kalba ir juokiasi, ranka, kuri atsiremia į draugo petį — yra būtini tarpusaviam ryšiui, nes jie reguliuoja žmogaus agresyvumą, nuoširdumą ir kalbumą; vadinasi, kuriuo nors būdu jo kaip draugo ypatybę. Kiekvienas žmogus turi savo tipišką prigimtį, kurią, kartu imant, jam suteikia jo amžius, jo lytis, jo rasė ir tautybė, jo temperamentas ir asmeninis būdas. Visa tai labai veiksmingai įtakoja draugiškus santykius.

Kadangi labai glaudžiai tarpusavy siejasi psichologiška amžiaus ir lyties tikrovė — vyro ar moters — kiekvieno asmens lytiškumas priklauso pirmiausia nuo jo amžiaus, o jo amžius beveik visad nuo jo lytiškumo. Taip dalykams esant, kyla klausimas: kas yra amžius? Amžius yra nepermdaujama mūsų gyvenimo tikrovė. Esame vaikai, jaunuoliai, suaugę ir seni, ir tokie esame tiek mūsų kūno struktūra, kaip ir mūsų sielos sugebėjimais. Tačiau ši nenuneigiama tikrovė yra glaudžiai susilydyta su kitais ir nemažiau realiais žmogaus gyvenimo pažymiais, rase, temperamentu, istorine bei socialine situacija.

Amžius reiškia gyvenimo būdą, sąlygojamą laiko, kuris, savo ruožtu, skirstomas į vaikystę, paauglystę, jaunystę, subrendimą ir senatvę. Tačiau tik paskutinieji trys amžiaus tarpai žmogų įveda į tikros draugystės ryšį. Anot Laino, būti jaunu reiškia tikėti, kad viską gali, tikėti, kad nuo rytdienos gali pradėti naują gyvenimą. Jaunystėje vyrauja viltis patapti betkuo. Jaunuoliška draugystė yra būdingas, savotiškas abipusis ryšys, esąs tarp bendravimo ir tikros draugystės. Socialiniu atžvilgiu jaunuoliška draugystė dažniausiai reiškiasi kaip „draugų būrys“, ar kaip paprastai sakoma, „šutvė“, kai bendrai džiaugiamasi gyvenimu per sportą, šokių, erotiką, diversiją. Čia negalima užmiršti, kad jaunuoliškoje draugystėje labai svarbią vietą turi lytiškumas, ypač kai vienas draugų yra jaunuolis, o kita mergaitė.

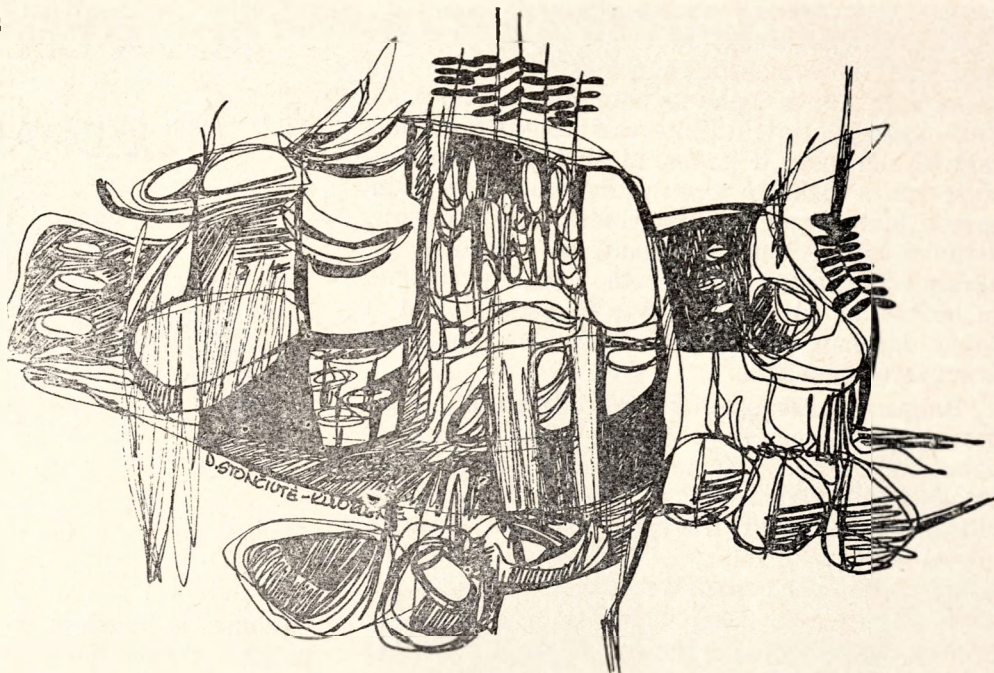
Kalbant apie subrendusių žmonių draugystę, kyla klausimas: kas yra būti suaugusiu ar subrendusiu žmogum? Psichomatinio požiūriu tai biologinė būklė šitame amžiuje susidaranti kūne savo visumoje, jo įvairiuose organuose ir sistemose, pasireiškianti skirtingomis dvasinėmis ypatybė-

mis. Ir kas šiuo atžvilgiu svarbiausia, žmogaus gyvenimo būklė, susidaranti įsitikinus, kad dalis ir dauguma to, kuo žmogus galėjo patapti, jau niekad nebegalės būti įvykdyta; žinojimas, kad žmogus rytdieną jau nebegalės pradėti iš naujo gyventi, jutimas, kad mirtis, net ir negalvojant apie ją, kiekvienu metu jį gali užklupti. Aplamai, subrendęs žmogus gali pasakyti: „Aš dar tebegyvenu“, tuo tarpu kai jaunuolis sako: „Aš esu ir vis būsiu“.

Kiek tai liečia suaugusiųjų draugystės ryšius, galima pasakyti, kad žymiausias jos bruožas yra galutinis draugystės suasmeninimas. Subrendęs žmogus ryškiai išskiria savo pažintis ir draugus, jis niekad nesuplaka savo intymių draugų asmeninių ryšių su tarnybinėmis pažintimis, juos jungiančiomis darbe, ir su kuriomis santykiauja kartais nuoširdžiai, kitais atvejais abejingai ar net šiurkščiai. Čia lemia politiniai, ekonominiai ar profesiniai interesai. Bet taip pat jis moka išskirti, atsižvelgiant į savo jautrumą bei išsilavinimą, kas yra draugystės ryšys, „tikra draugystė“ ir kas joje tėra nedaugiau kaip paprasta bendrystė. Taip suasmenintiems draugystės ryšiams gresia du dideli pavojai: varžybos ir pažiūrų skirtumas. Be abejo, jie reiškiasi ir pas jaunuolius, bet žymiai švelniau, nes jų sąmonėje giliai glūdi įsitikinimas: „Aš viską galiu“. Kaip galima būti nepalenkiamu varžovu kito žmogaus, kai jo paties gyvenimas atrodo atviras šviesiam ir neišsemiamam rytojui? Daug atkaklesnės ir todėl draugystei pavojingesnės suaugusių žmonių varžybos, nes suaugęs žmogus turi gyventi stipriai pririštas prie viso to, kas jam jau yra galutina, ir prie viso to, kas jam dar gali įvykti. Ir iš kitos pusės, abipusis nesutarimas ideologiniais, politiniais ar ūkiniais klausimais draugiškus ryšius lengvai gali suardyti.

Kokia forma, klausia Lainas, erotizuoja suaugusiųjų skirtingų lyčių draugystę? Nors tas klausimas yra susijęs su daugybe atspalvių, tačiau galima tvirtinti, kad brandžiam amžiuje draugystės suerotinimas dažniausiai įvyksta ne dėl aistros, bet valios dėka. Mat, šitam amžiuje daug lengviau susitramdyti; be to, lytiškumas tada jau būna suradęs savo natūralų kelią ir, trečia, labai dažnai pilnutinis biografinis asmeninio gyvenimo įvykdymas, kurį subrendimas įgalina — profesinė, pašaukimo, politinė ir kitokia veikla intensyviai patraukia asmens dėmesį ir ta kryptimi sukaupia jo instinktyvų gyvybingumą.

Būti senu reiškia jaustis priverstu gyventi turint tik tai, ką žmogus yra turėjęs ir kuo yra buvęs, taip pat jaustis nuolat turint rinktis, kad galėtum asmeniškai egzistuoti tarp to, ką daro tie, kurie dar nėra seni, ir pikta atmesti tai, kas yra nauja jo gyvenamam laikotarpyje. Tačiau, jeigu senas žmogus neserga kokia nepagydoma liga, jis gali būti labai veiklus ir visuomenei naudingas. Žmogiškai gyventi reiškia visad projektuoti ir laukti ir todėl jaustis sugebančiu padaryti du dalykus: žengti į projektuojamą bei laukiamą naują, o paskui ją

KOMPOZICIJA

savo kasdieniniam gyvenime vykdyti. Istorija žino daug senių jaunuolių, kaip pvz. Sofoklis, Ticianas, Fontenelis, Goethe, Pablo Casals, Picasso ir daugybė kitų.

Labai natūralu, kai seni žmonės tarpusavy draugauja, su ilgesiu prisimindami praeities laikus, "mūsų laikus" ir savo meto nuostatais vertina juos supančio pasaulio įvykius bei asmenis, tų įvykių kaltininkus. Kai seniai domisi aplink juos vykstančiu gyvenimu, tada jie jieško daug jaunesnių už save draugystės. Toks jų polinkis kelia klausimą, ar tokia draugystė yra galima? Bendras gyvenimas būna geriausia dirva tokioms draugystėms susidaryti. Puikų pavyzdį mum teikia šeima, kai tėvai sugeba būti savo vaikų draugais. Bet kad taip įvyktų, reikia kad elgsenoje vyresnio (tėvo, mokytojo) ir jaunesnio (sūnaus, mokinio) būtų tam reikalingų pradų.

Lainas, kaip minėjau, mūsų asmenybę suskirsto į penkias būdingas dalis: amžių, lytį, temperamentą ir istorinę būklę. Jos visos, ne vien tik amžius, įvairina konkretų draugystės įgyvendinimą. Kaip sudėtinė amžiaus dalis, lytis stipriai įtakoja draugystės pobūdį ir sudėtį. Žiloje senovėje tarpusavy draugavo tik vyrai. Moterys čia neturėjo balso. Tik Viduramžiais ir Atgimimo laikotarpyje pradėjo keistis pažiūros į moters sugebėjimą draugystei. Buvo tikima, kad moters prigimtis nepasiekia pilno subrendimo ir neturi pilnų sugebėjimų draugystei. Tačiau mūsų laikais greitai pakito pažiūros, nes beveik visur moterys išsikovojo lygias teises su vyrais, taigi ir draugystės atžvilgiu. Ypač po I-o pas. karo moteris išsiskverbė į visas žmogiškos veiklos sritis. Tačiau, to nepaisant, keliamas klausimas, kaip pagrindinis moteriškumas reiškiasi draugiškuose ryšiuose tarp vyro ir moters ir kaip

jis reiškiasi moterims draugaujant tarpusavyje. Deja, į tuos klausimus mūsų laikų psichologai ir sociologai dar nėra davę tinkamo atsakymo.

Nemažiau keblus yra ir draugystės santykio su rase klausimas. Nors visur skelbiama rasių lygybė ir visi žmonės, kaip žmonės, yra lygūs, politinis ir diskriminuojąs rasizmas to nepripažįsta. Teoretiškai žiūrint, atrodo, negali būti kliūčių draugauti anglams, prancūzams, vokiečiams, italams, ispanams, lietuviams, rusams ir kt. tarpusavyje, o taip pat ir su japonais, kinais ir kitais. Tačiau kyla klausimas: koks yra psichologinis ir ontologinis pagrindas trims būdams būti žmogum, kuriuos vadiname "baltoji rasa", "juodoji rasa" ir "geltonoji rasa"? Kolkas ir į šį klausimą nėra patenkinamo atsakymo. Ar yra kokių ypatingų kliūčių ar lengvumų vienos rasės asmenims draugauti su kitos rasės asmenimis? Ir jeigu tokia draugystė užsimezga, kaip joje reiškiasi socialinė būklė kiekvieno asmens, kuriuos ji riša? Ir į šiuos klausimus vis dar nėra tinkamo atsakymo.

Nuo seniausių laikų gerai žinomas patyrimu paremtas įsitikinimas, kad žmogaus organizmas, nepaisant jo lyties ir rasės, individualiai pasiskirsto tipiškais būdais, kuriems atitinka tam tikra anatominiai fiziologinė ir psichinė ypatybė. Tai senas keturių temperamentų dėsnis: sangviniškas, flegmatiškas, choleriškas ir melancholiškas. Visi jie įtakoja draugystę. Vieni pakenčia kritiką ir dėl jos neišsikeičia, kiti svetimųjų jausmus laiko svarbesniais už jų darbus, dar kiti jaučia būtiną reikalą dažnai pasimatyti su draugais. Tuo tarpu kiti nepakenčia kritikos, bet dėl jos neišsikeičia, kiti labiau paiso darbų nei žodžių, dar kiti leidžia laiką nesimatydami su draugais. Visa tai mum rodo, kaip temperamentas moduliuoja tai, kas yra žmogiška draugiškuose santykiuose.

KOVA DĖL SPAUDOS UŽDRAUDIMO

S. VILKAUJA

Kalbant apie draugystę ir istoriją, reikia pažymėti, kad nuo seniausių laikų atskiros tautos ir jų nariai sugebėdavo ilgiau ar trumpiau gražiai draugauti, ypač kai tų tautų interesai nesikirto, nebuvo varžybų dėl turtų ir įtakos. Mūsų laikais atsiradęs bolševizmas suskaldė pasaulį į dvi dalis ir smarkiai apardė tautų draugystės pagrindus. Čia, išeivijoje, lietuviai labiau linkę draugauti su amerikiečiais, ukrainiečiais, estais. Labai reta, kad jie draugautų su lenkais ar rusais. Praeityje jų padarytos ar ir dabar daromos mūsų tautai skriaudos nuoširdžių draugysčių neskatina.

Baigiant šį rašinį, reikia dar šį tą pasakyti apie draugystės išsaugojimą. Anot Lajno, draugystė nebus tikra, jeigu ji nuolat negims iš naujo. Ji turi atrodyti, kaip tik ką gimusi, nors chronologiškai ir būtų sena. Bet kaip draugystė gali būti išlaikyta, nuolat naujai gimdama? Jai išlaikyti Lainas pateikia šešias svarbiausias taisykles.

1. Pagarbos taisyklė. Niekad neužmiršti, kad draugas yra savotiškai "šventas". Jo intymumas, jo laisvė ir jo atsakomybė yra jo paties. Tad leisk draugui būti tuo, kas jis yra ir kuo jis nori būti. 2. Atvirumo taisyklė. Su draugu laikykis paprastai ir atviraširdiškai, niekad nepaverčiant cinišku mu pasitikinčio nuoširdumo. Atvirai kalbant su draugu, neužmirština pagarba jam ir sau pačiam. 3. Dosnumo taisyklė. Dosniai duoti iš savęs, bet nesigiriant ir nebūnant agresyviu, nes neretai dosnumas patampa vienu ir kitu tarp tų, kurie giriasi savo dosnumu. 4. Nuolankaus pažinimo taisyklė. Bendraujant su draugu reikia visad žinoti ir pažinti, kas kiekvienai draugystei yra svarbu ir lemiamą, ir sugebėti pakęsti mažus nusivylimus ir mažus nesusipratimus. 5. Vaizduotės taisyklė. Nesitenkinti vien draugišku išgyvenimu jo vargų ir jo džiaugsmų ir nekomentuoti, kas jo gyvenime, savo gyvenime ir aplinkinių gyvenime yra įvykę, įvyksta ar gali įvykti. Suprasti, kas draugui labiau patinka — kartais visiškai tyla — ir kas jam tinka, atsižvelgiant į jo skonį ar jo pašaukimą. 6. Stengtis, kad draugystė su visais mūsų tikrais draugais, be skriaudos jos pobūdžiui ir ypatingam intymumui, siektų platesnio gėrio: politinio, socialinio, religinio, ūkinio, mokslinio, sportinio, kuriame galėtų dalyvauti ir kiti asmenys, daugiau ar mažiau artimi, ir sujungtų "meilę artimiausiam" su "meile tolimiausiam".

Vienas iš tamsiųjų mūsų istorijos puslapių yra spaudos uždraudimas, kuris tęsėsi nuo 1864 iki 1904 metų. Šitą tamsų mūsų tautos istorijos laikotarpį taip apdainavo vysk. A. Baranauskas:

*Šiandien rusai po maskoliais
Maskoliškai rėdos,
Lietuvos gi tikrus vaikus
Didžios spaudžia bėdos.*

*Anei rašto, anei druko
Mums turėt neduoda:
Tegul, sako, bus Lietuva
Ir tamsi ir juoda!*

*Kad tu, gude, nesulauktum,
Ne taip, kaip tu nori,
Bus kaip Dievas duos,
Ne tavo priesaika nedori!*

O Maironis savo dainoje "Jau slavai sukilo" spaudos uždraudimą vadina žiema ir ragina visus stoti į darbą ir gelbėt pavergtą tėvynę:

*Jau slavai sukilo. Nuo Juodmarių krašto
Pavasaris eina Karpatų kalnais.
Po Lietuvą — žiema. Nei žodžio, nei rašto
Neleidžia erelis suspaudęs sparnais.*

*Petys gi į petį, na, vyrai, kas gali,
Sustoję į darbą už mylimą šalį,
Prikelkime Lietuvą mūsų!*

*Prikelkim darbais Gedimino tėvynę!
Priminkime Vytauto Didžio ribas!
Prižadinkim kalbą, ką proseniai gynė,
Ir vardą, kurs vietą Europoj atras!*

Petys gi į petį, na, vyrai, kas gali . . .

Kai Lietuvą ir Lenkiją trečią kartą pasidalino kaimynai (rusai, austrai ir prūsai) 1795 metais, tai beveik visa Lietuva atiteko rusams. Tada nuo pat pirmos dienos jie pradėjo rusinimo politiką, naikino mūsų kalbą, tikėjimą, uždarinėjo bažnyčias ir

mokyklas, mūsų inteligentiją grūdo į Rusijos gilumą, atimtą žemę atiduodavo rusams kolonistams, o kiekvienas pasipriešinimas buvo baudžiamas suėmimu, trėmimu į Sibirą ir mirtimi. Po 1831 metų sukilimo rusai uždarė Vilniaus universitetą ir daug mokyklų. O po 1863 metų sukilimo buvo labai daug žmonių suimta, daug ištremta ir nužudyta. Net ir vienas iš mūsų sukilimo vadų kunigas Antanas Mackevičius (35 metų) buvo rusų pakartas Kaune, prie Ožėškienės gatvės ir tako į Žaliąją kalną.

Caras nesitenkino tuo, o dar daugiau leido rusams sauvaliauti Lietuvoje. Tad 1864 metais mums buvo uždrausta spauda. Nors Varšuvos generalgub. Miliutinas buvo pasakęs, kad rusų raidės pabaigs tai, ką pradėjo rusų kalavijas, bet carui su savo valdžia ir žandarais nepasisekė surusinti Lietuvos, nors ir užgrobė ją valdė daugiau kaip 120 metų. Lietuva prisikėlė vėl laisva ir nepriklausoma 1918 m.

Pirmąją mintį įvesti visoms slavų tautoms rusų raidyną iškėlė prof. A. Hilferdingas. Lietuviams įvesti rusų raides pasiūlė St. Mikuckis, kuris buvo dėstytoju Varšuvos aukš. mokykloje. Šis pasiūlymas, be abejonės, buvo priimtas Vilniaus generalgub. Muravjovo. Tuoju buvo sudaryta komisija, į kurią įėjo pats St. Mikuckis, L. Ivinskis, A. Petkevičius ir rusas Krečinskis. Tad Muravjovas 1864 m. paskelbė įsakymą, kad lietuviškos knygos turi

būti spausdinamos rusų raidėmis, o ne lotynų. Vėliau Muravjovo pradėtą darbą tęsė jo įpėdinis Kaufmanas. Caras tokiam sumanymui pritarė, bet jokio įstatymo tuo reikalu neišleido. Pirmiausia buvo paruošti vadovėliai mokykloms, vėliau maldaknygės, giesmynai, kalendoriai ir kt. Pirmoji rusų raidėmis išspausdinta knyga buvo „Abėcėlė žemaitiškai-lietuviška“. Iš viso knygų rusų raidėmis buvo išspausdinta daugiau kaip 50.

Pradžioje kai kurie lyg ir nesusigaudė, nes lietuviškai rašyti buvo galima, bet raidės turėjo būti rusiškos. Taip ir L. Ivinskis išleido 3 kalendorius rusų raidėmis, bet tuoj susiprato ir net atsisakė iš tarnybos. Spaudos uždraudimas tuoj iššaukė visų lietuvių tarpe smarkų pasipriešinimą. Juk ir mūsų tėvai dar pasakodavo, kaip jie nekenė tą „graždankų“ (taip tas knygas vadindavo), nes buvo labai sunku skaityti. Visi žmonės tuoj suprato, o ypač po Kražių skerdynių, kad rusai nori kuo greičiausiai visus surusinti, o Lietuvos vardą išbraukti iš Europos žemėlapių. Tada prasidėjo kova, kuri tęsėsi net 40 metų, bet buvo laimėta. Čia daug nuopelnų tenka vysk. M. Valančiui. Jis tuoj įsakė kunigams, jog jie aiškintų žmonėms, kad tų knygų neimti į rankas, nepirkti ir neskaityti. Pats vyskupas perkėlė visą knygų spausdinimą į Prūsus (Tilžę ir Ragainę). Sudarė platų tinklą apie save knygnešių, kurie slapta pernešdavo per sieną knygas ir laikraščius ir platindavo žmonių tarpe.

Pajutę rusai tuoj įsakė žandarams gaudyti knygas, o knygnešius pradėjo bausti kalėjimu ir ištėrimu į Sibirą. Net ir patį vyskupą valdžia perkėlė iš Varnių į Kauną, kur žandarai sekė jo kiekvieną žingsnį. Tais laikais žinomi knygnešiai buvo kun. Vyntartas, kun. Sederevičius, kun. Gimžauskas, plačiai išgarsėjęs Jurgis Bielinis ir kt.

Daug prie spaudos atgavimo yra prisidėję mūsų to meto inteligentai ir mokslus einantis jaunimas. Jie tuoj pradėjo rašyti į rusų spaudą straipsnius ir įrodinėti, kad rusų raidės lietuvių kalbai netinka. Straipsnius yra rašęs Maironis, Baranauskas, Jaunius, Prapuolenis, Kriauciūnas ir kt. Buvo net ir rusų parašytų straipsnių. Kai kurie iš jų irgi užjautė mūsų spaudos reikalus. Bet buvo susilaukta ir kitokių pasisakymų. Štai kažkoks F. Muraška labai aštriai pasisakė prieš lotyniškų raidžių vartojimą lietuvių kalboje. Yra net įdomių ir slaptyvardžių, kuriais autoriai pasirašydavo savo straipsnius, pvz.: Litovec (Lietuvis) ir Ruskij Litovec.

Čia yra pažymėtinas irgi rusiškai parašytas straipsnis Maironio. Tą straipsnį jis parašė 1883 m. ir pasiuntė į Petrapily einantį rusų laikraštį „Novoje Vremia“ (Naujas Laikas). Maironis tada buvo dar tik pirmojo kurso studentas Kijevo universitete. Tame straipsnyje jis įrodinėjo, kad rusų raidės netinka lietuvių kalbai. Straipsnį pasirašė „Narodnyj učitel“ (Liaudies mokytojas). Straipsnis buvo išspausdintas, bet be autoriaus parašo. Matyt, redakcijai toks autoriaus pasirašymas nepatikęs. Šis straipsnis buvo pirmas pasirodymas Maironio spaudoje. Čia jaunas Maironis įrodinėja, kad lietuviai neturi savo gimtąją kalbą knygų. Yra leidžiama spausdinti lietuviškas knygas, bet rusų raidėmis. Lietuvis yra pripratęs melstis lotyniškomis raidėmis ir negali sutikti melstis iš knygų rusiškomis raidėmis. Tai visiems yra suprantama, nes lietuvis yra pripratęs prie savo senovės. Neturėdamas savo knygų, jis ima lenkiškas. Tai jaučiamą jau mūsų jaunoje kartoje. Kai kurie iš jų jau pradeda gėdintis savo gimtosios kalbos. Toliau Maironis rašo apie lietuvių motiną, kad ji turi saugoti pirmuosius žingsnius savo kūdikio. O kaipgi gali katalikė motina tai atlikti, jei ji neturi lietuviškos knygos? Lietuvių motina, kaip ir kiekviena kita, turi naudotis knyga, kuri turi būti parašyta jai suprantama kalba.

Maironis jau nuo pat jaunystės rūpinosi, kaip gali būti rašytojas tautoje, kuriai uždraustas raštas? Koks gali būti kultūrinis bei švietimo darbas, jei nuo caro žandarų reikia slėpti kiekvieną lietuvišką knygą? Tad ir buvo didžiausias Maironio rūpestis ir pasiryžimas, jog reikia žadinti tautą iš apsnūdimo, o svarbiausia — atgauti laisvę spaudai. Ir vėliau Maironis, jau profesoriaudamas Petrapilio Dvasinėje Akademijoje, gynė lietuvių kalbos ir spaudos reikalus. Jo rūpesčiu buvo padarytas pranešimas 1895 m. (Petrapilyje) Rusijos spaudos darbuotojų suvažiavime apie lietuvių kalbos padėtį. Taip pat Petrapily buvo įkurta lietuvių kalbos

teisių atkūrimo draugija. Maironis susipažino su „Peterburgskije Novosti“ (Peterburgo Naujienų) redaktoriumi, nes norėjo, kad rusų visuomenė atkreiptų dėmesį, jog taip mažai lietuvių tautai yra daroma tokia didelė skriauda.

Prisimenu, kai Vytauto Didžiojo universitete prof. V. Mykolaitis-Putinas, skaitydamas atskirą kursą apie Maironį, kartą yra pasakęs, kad Maironio įtaka draudžiamuoju laikotarpiu buvusi labai didelė, nes jo visa poezija, o ypač jo dainos: „Lietuva brangi“, „Kur bėga šešupė“, „Už Raseinių“, „Eina garsas“, „Ten, kur Nemunas banguoja“ ir kt. gaivino kiekvieno lietuvių dvasią, žadino jame gilią meilę savo gimtajai žemei ir kalbai. Todėl Maironis ir tapo mūsų tautos atgimimo pranašu ir dainiumi.

Didelį darbą atliko spaudos draudimo metu visi rašytojai ir jų knygos, o taip pat ir visi laikraščiai, kurie buvo spausdinami Prūsiose ir slapta platinami Lietuvoje. Čia pirmoje vietoje reikia paminėti J. Basanavičių ir „Aušrą“, kurios įžangoje jis rašė:

„Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia!“

Yra daug parašytų atsiminimų, kurie liudija, kokią įspūdį padarė pirmą kartą paimtas į rankas slapta išleistas laikraštis. Štai Žemaitė rašo, koks buvo džiaugsmas, kai ji gavo iš P. Višinskio „Aušrą“: „Man rankos dreba, ašaros veržiasi iš akių . . .“ Žinome, kad V. Kudirka jaunystėje buvo smarkiai sulenkėjęs, ypač Varšuvos universitete. Paskaitykime, kaip „Aušra“ paveikė Kudirką:

„Rodos, užaugau išsyk, ir ta pasaulė jau man per ankšta . . . Pajutau save didžiu, galingu: pajutau lietuviu esąs . . .“

Tad spaudai atgauti labai daug nusipelnė V. Kudirka su „Varpu“, ypač jo reikšmingi straipsniai ir piktos satyros, nukreiptos prieš rusus, kaip „Cenzūros klausimas“ ir kt. Taip pat „Šviesa“, „Garsas“, J. Tumas-Vaižgantas su „Tėvynės Sargu“ ir kt. rašė apie lietuvių kalbą.

Pagaliau buvo bandyta apeiti tą Muravjovo įsakymą ir kreiptis į valdžią, kad leistų lotynų raidėmis išspausdinti mokslui skirtas knygas. Toks bandymas pasisekė, ir 1865 m. Petrapilio Mokslų Akademija išleido Kr. Donelaičio „Metus“. O 1877 m. inž. P. Vileišiui pasisekė išleisti kelias knygeles, skirtas ūkininkams. Tuoj po kelerių metų pasirodė Kazanijos universiteto darbai. Mat, Kazaniuje gyveno mokytojas J. Juška (Juškevičius). Pas jį atvažiavo (sulaukęs pensijos) jo brolis kun. Antanas. Kunigas su savimi atsivežė daug dainų, vestuvinių apeigų ir kt. Visa tai jis buvo surinkęs apie Veliuoną, kur jis klebonavo, ir kitose apylinkėse. Abu broliai susirūpino, kaip tą visą tautosakos lobyną išspausdinti, kad nepražūtų. Čia broliams padėjo prof. J. Baudouin de Courtenay, kuris įrodė rusams, kad dainos turėtų būti spausdinamos tik lotynų raidėmis. Taip 1880 m. buvo išleista Kaza-

niaus universiteto "Svodbinė rėda Veluonyčių lietuvių". Šis leidinys vėliau buvo išverstas į vokiečių, lenkų ir rusų k. O 1880-81 m. universitetas taip pat išleido "Lietuviškas dainas" (3 t.). Dainų iš viso buvo įdėta 1569. O vėliau Petrapilio Mokslų Akademija (prašymas buvo atėjęs net iki paties caro) išspausdino (1883) brolių Juškų "Lietuviškas svodbines dainas". Čia pateko 1100 dainų.

Spaudos grąžinimą pagreitino ir dvi laimėtos bylos. Pirmąją bylą išskėlė rusai P. Višinskiui, kuris, dar būdamas jaunas studentas, iškabino Jonišky lietuviško vaidinimo plakatus. Ta byla tęsėsi net 3 metus. Pagaliau P. Višinskis laimėjo, nes buvo įrodyta, kad caras neišleido jokio įstatymo, kuriuo būtų draudžiama lotynų raidės, o yra tik Muravjovo įsakymas.

Antrą bylą jau išskėlė rusams inž. A. Macijauskas, kad žandarai konfiskavo jo Lietuvos žemėlapių už tai, kad vietovardžiai buvo įrašyti lotynų raidėmis. Jis bylą irgi laimėjo, o rusų valdžia turėjo jam sumokėti daugiau kaip tūkstantį rublių už nuostolius.

Tad matome, kad kova dėl spaudos laisvės su rusų valdžia buvo sunki ir tęsėsi net 40 metų, bet buvo laimėta. Aplinkybės daugiau susiklostė į gerąją pusę, kai naujuoju Vilniaus generalgubernatorium (1902) buvo paskirtas kunigaikštis Sviatopolk-Mirsky. Jis padarė carui pranešimą, kad su spaudos uždraudimu yra labai bloga padėtis, nes žmonės tų knygų (su rusų raidėmis) neperka ir neskaito, o plačios knygų kontrabandos iš užsienio beveik negalima sulaikyti. Čia tad ir kilo pirmoji mintis atšaukti neteisėtą spaudos uždraudimą. Čia taip pat prisidėjo įvairūs laišakai bei prašymai carui ir vidaus reikalų ministeriui. Be to, ir politikos klausimai daug lėmė. Mat, rusams labai nelaimingai baigėsi (1904) karas su japonais, o viduje valstybės jau buvo jaučiamas judėjimas, nes artėjo 1905 metų revoliucija. Taip 1904 metais rusai grąžino lietuviams spaudos laisvę.

Tačiau svarbiausią vaidmenį visais sunkiais mūsų tautos istorijos laikotarpiais yra suvaidinusi lietuvių motina. Ji pirmoji mokė vaikelį lietuviškai žegnotis, lietuviškai melstis ir kalbėti, ji lietuviškas dainas dainavo, sekė pasakas, o verpdama prie ratelio, mokė vaikelį skaityti iš lietuviškos knygos. Lietuvė motina ne tik dabar pavergtoje tėvynėje, bet ir išeivijoje yra lietuviybės židinio saugotoja. Šalia knygnešio, partizano ir visų tų, kurie yra nukankinti kalėjimuose ar Sibire, kurie susidegino ant tėvynės laisvės aukuro, lietuvių motina yra taip pat nusipelnusi brangaus ir amžino paminklo.

Ir šiandien kenčiančioje Lietuvoje motina gyvena viltimi, šventai tiki ir laukia laisvės ryto, kaip ir anais sukiiais laikais rašė Maironis:

*Aplinkui jau žydi visur atgimimas;
Išpančiotos tautos gyvuoja laisvai;
Ir Lietuvai lemtas ne kitas likimas,
Ir Lietuvai laisvės nušvis rytmečiai...*

T. KATILIENĖ

PAVASARIS

ŽIBUTĖ PRIE NEMUNO

*Kelias iš po sniego.
šypsosi žibutė!
Keliasi iš miego
mėlyna akutė.*

* * *

*Jau gana kentėjo
žiema, šaltą vėją...
Saulė-motinėle
žibutes prikėlė.*

* * *

*Kaip malonu jūsti
Pavasario šventę!
Kaip miela nubusti
ir laisvai gyventi!*

J. NARŪNE

KIEMSARGIS ČIEPSTAS

A. DZILUMS

(Tęsinys iš Nr. 1)

IV

Jau dienų dienomis pilkas dangus žada ištroškusiai žemei gaivinančią drėgmę, ir plunksniniai debesėliai nuslinko už mėlynųjų girių erdvių. Bet rytais ir vakarais vis nekantriai šaukia volungė, per visą slegiančią dieną toli girdimas jos aidingas balsas.

Tik po ilgų maldavimų mielas Dievulis pasi-gaili nelaimingosios paukštės. Vieną pavakarę dangus vakaruose niaukiasi ir sutemsta anksčiau, negu įprastai, virš išdžiūvusios žemės pradeda dulkinti tiršta lietaus migla. Kitą rytą debesys nusileidžia dar žemiau, ritasi per Dievo sodą milžiniškais pilkais prairusiais kamuoliais su krintančiomis žemyn lietaus čiurkšlėmis. Kartkartėmis ir saulė išlenda iš debesų, apšviečia šiltas liūtis ir nutiesia per Dievo sodą septyniaspalvį tiltą. Augštojo puslankio vienas galas, atrodo, atsirėmęs Misos gelmėse, kitas — Kekavinios seklumose. Iš abiejų upių nematomasis Dievo sodininkas siurbia augštin šilto vandens lobius.

Kartais sodrus lietus nustoja lyti palaukdamas, kol išdžiūvusi žemė jį sugers ir paskirstys ištroškusių augalų šaknims. Bet nespėjo saulė dar pasislėpti už atplaukiančių debesų, kai lietaus paukštis pradeda rėkti dar balsiau: „Lis, lis, lis!“

Sodrus lietus tęsiasi dienomis. Šiltos liūtys giliai išmirko žemę, nupiautų javų gubos linksta vis arčiau prie žemės. Išmirkę grūdai, lietaus paskatinti, skubiai varo smulkias šakneles.

Rugiai dygsta.

Pareidamas iš pušyno, kur žiūrinėjo sausuolius ir vėjalaužas, senasis eigulis susirūpinęs sustoja javų lauke. Ir žvirblis, atsibodęs šokinėti ant pirties stogo, pakelia sparnus ir lekia pasitikti šeimininką.

— Dygsta, dygsta, dygsta! Čiep!

— Taip, taip, — eiguliskalbasi su savim, — reikia paskubėti...

— Reikėjo, reikėjo! — gyvai čirška žvirblis, šokinėdamas ant primirkusios rugių gubos.

Bet girioje, tankioje lapuotėje, it pasityčiojimui, aidi lietaus paukščio klyksmas: „Lis, lis, lis!“

Susirūpinusiu veidu, pečiais traukydamas, eina eigulis iš dirvos. Čiepstas, linksmi čirškėdamas, šokinėja seno vyro priekyje, tai pakildamas, tai nutūpdamas nuo vienos gubos ant kitos.

— Ar nesakiau, ar nesakiau? Dygsta, dygsta!

Eigulis eina pro klojimą. Jis atidaro girgždančias duris, ten vis dar dūsauja didysis vištų vanagas. Pastebėjęs šviesą, paukštis sujuda, patamsyje spindi jo išdidus žudiko žvilgsnis.

— Na, kaip tau sekasi? — klausia eigulis — Vis dar nenori esti?

Vanagas nepaliečia nei kąsnelio. Kryčio kampe matomas pelais apkibęs maistas — mėsos gabaliukai. Jis pats priekabia tūpi kitame kampe, vis dar šaltai niekindamas savo pavergėjus.

Pro eigulio kojų tarpą į klojimą įlekia smalsiaprotis žvirblis.

— Ką, didįjį žudiką vištvanagį dar šeria? Kur protas, kur protas! — susijaudinęs čiauška žvirblis. — Užmušt, užmušt! Su mietu, su mietu!

Bet eigulis yra doras vyras, jis gali atleisti ir žudikams. Todėl jis rimtai sako:

— Palauk kiek, gal man pasitaikys po ranka kokia varna, atnešiu. — Tai pasakęs, jis ramiai nueina, lyg uždarytasis plėšrūnas būtų jo krikštavaikis.

— Ot, tai senis! — galvoja susijaudinęs Čiepstas. — Gal būt, jis iššaudys ir žvirblius, visas gimes ir pažįstamus, kad nuneštų nevidonui po snapu.

— Žmona, žmona, bėkim iš čia, bėkim! — ir žvirblių būrys išpurpsi iš klojimo, tarytum didysis grobikas būtų išsprukęs iš narvo. Triukšmingasis būrys, it vėtros varomas debesis, patraukia virš geltonojo rugių lauko, virš pievų atolų ir stauga nukrinta į pusiau prinokusį avių lauko kampą. Uoliai išsiskirstę po žolynus, po žalsvus avių plotus, jie lesinėja ir garsiai susišaukia vienas su kitu.

— Kur kiti, kur kiti?

— Čia pat, čia pat!

— Ar randi, ar randi?

— Ne kiek, ne kiek!

— Ko nori, ko nori?

— Mieželi, mieželi!

— Į kitą vietą, į kitą vietą! — ir žvirblių būrys nupurpsi į pamiškę, kur lazdynų krūmų apsuptas geltonuoja miežių laukas.

— Čiep, čiep, čia tai vieta!

Ten pat palei pamiškę pakrypę stulpai veda į eigulį telefono laidus. Jie gaudžia apie rudens vėjus, apie tolimas, svetimas šalis, kur nuolat šildo saulė it vasarą. Čia atlekia ir linksmos kregždės, vizguliuodamos uodegomis jos nutupia ant ištemptų vielų, lyg susikalbėdamos su tolimųjų žemių svetingais šeimininkais.

— Agi, agi, agi, kas čia dar muses gaudys ar čiulbės? Tik šalin iš čia, šalin, čirit!

V. KLEMKĀ

INKILAI

Pageltusiuose laukuose čirškauja ir čerška daugybė paukščių. Visuose paežiuose švilpia, čirena, vyturiuoja. Sparnuota Dievo šeimyna žino, kad didysis grobuonis sėdi uždarytas Šilynų klojime, ir dabar laisvė sparnams, galima dūkti ir skrajoti virš visų laukų ir girių.

Po kelių dienų sustoja ir lietus. Saulė vėl išlenda iš miglotų debesų, laukai skaisčiai nušvinta auksinėmis spalvomis. Ir vieną dieną Šilynų bernai nupiauna ir užvėjoje saugotą miežių lauką.

Kitą rytą, pirm senasis žvirblis nusiveda ten savo didelę giminių šeimyną, Dūdų giminė jau išdidžiai žingsniuoja po miežieną ir uoliai rankioja nubyrėjusius grūdus. Senis balandis, prisilaikydamas šalia žmonos, nuobodžiai burkuoja:

— Tu-tu! Nei tu kam deri, nei tu ką gali! Nei tu kam deri, nei tu ką gali! Tu-Tu!

Dūdienė, jau gerai prisirinkusi gūžį, nusiminus atsidūsta ir eina seniui pro šalį.

— Kokia esu, tokia esu! Kokia esu, tokia esu! Koks sunkus gyvenimas! . . .

— Nei tu namus valai, nei tu vaikus auklėj! Nei tu namus valai, nei vaikus auklėj per visą gyvenimą!

— Tylėk jau, tylėk! — pučia Dūdienė, vengdama senio artumo ir, apgraibomis grūdus lesinėdama, suka vis arčiau pamiškės.

Bet priekabus vyras mina balandienei ant kulnų.

— Nei saulė tau padeda, nei lietus! Nei saulė, nei lietus — visados nešvara!

Tylėk jau, tylėk!

— Nei tu manęs, nei Girios Motės klausai! Nei manęs, nei Girios Motės — viskas veltui!

— Sunkus gyvenimas, sunkus! — tęsia balandienė savo monotonišką giesmę.

— Sunkus, sunkus! — staiga stveria senis balandis žmoną už sprando. Supykęs jis ją tampo po miežieną, nesidrovėdamas nei savo vaikų, nei svetimų žvirblių. Dūdienė, pripratusi prie savo senio priekabingo būdo, nesipriešina.

Čiepstas šiuo akimirksniu atsiduria arti vaidininkų. Ištempęs kaklą jis piktai surinka:

— Palik žmoną ramybėje, palik!

Senis Dūda paniekos žvilgsniu pažiūri į Dievo sodo kiemsargį ir pradeda kabintis iš naujo:

— Kas tave čia prašė, kas atgrūdo? Kas prašė, kas atgrūdo? Kvailys esi?

— Sunkus, sunkus gyvenimas! — lyg vienišas aidas atsiliepia seniui visą laiką balandienės balsas.

— Nekęst, nekęst! — ir žvirblis prišoka arčiau prie nuliūdusios balandienės, pagaudamas iš po balandžio nosies storą miežio grūdą.

— Grū-grū! — Dūda staiga kerta su savo snapu į žvirblio plunksnas, kad net smulkūs pūkai laksto.

— Neliesk! — žvirblis skaudžiai sučirška, stačiai kildamas į orą.

Staiga lazdynų viršūnėmis vėl praskrenda didelė rausva grobikė ir vienu akimirksniu įkrinta į balandžių būrį. Kol jaunieji paukščiai atsipeikėja, ji paslapčiomis pradingsta pamiške su melsvu nešuliu naguose. Senis Dūda užmiršta vaidus. Garsiai sparnais suplodama, apiplėšta giminė apsuka ore ratą ir dingsta saulėtame kirtime, už tamsaus miško kampo.

Didžioji vištvanagė tačiau dar tebėra laisvėje!

— Žmona, žmona, bėk! — žvirblis, pamatęs nelaimę, laksto augštin žemyn, lyg pats ką tik būtų išsprukęs iš plėšiko nagų.

— Kur link, kur link? — ir Čiepstienė susijaudinusi pakyla nuo kvepiančio bulvienos lauko pasitikti vyrą.

— Į kitą vietą, į kitą vietą! — ir žvirblių būrys triukšmingai dingsta dangaus mėlynėje.

Vištvanagė vis dar tupi savo lizde, kaip pikta ir kerštinga valdovė. Jau kelias dienas, nerimaudama ir badaudama, ji laukia sugrįžtant savo ištikimo vyro. Bet jis nebegriš, vištvanagė tai žino. Todėl ji pasidarė kerštinga ir, sėdėdama savo vienišoj skujų pilyje, galvoja kruvino keršto planus. Šį kartą į jos nagus pakliuvo tik jaunas, kvailas balandis, bet Šilynų kieme dar kudakuoja riebios vištos, ten dar ant tvoros didžiuojasi gaidys, pats savo galą numatydamas.

Kartais vištvanagė pakyla virš eglių, apsuka keletą trumpų ratų ir spiegiamai skardžiai suklykia. Iš pušyno jai atsiliepia žvirblinis vanagas, lyg pareikšdamas savo kilniai kaimynei užuojautą. Ir jis kasdien pagauna į savo nagus vieną kitą neatšargų paukštelį, ir plunksnų pabiros prie lizdo liudija, kad jis uoliai padeda atkeršyti už giminitės bėdas.

Saulėtomis dienomis baisingą nuotaiką dar pavairina pelių sakalo klyksmas. Šiaip jis pats nėra per daug pavojingas, savo nagais retai kada nuneša nekaltą paukštelį.

Čiepstienė, besilaikydama šalia savo vyro, net prašosi:

— Seni, seni, grįžkime į seną vietą!

Tiesa, Čiepstas, šokinėdamas ant Šilynų pirties stogo, gerai žino, kad gyvenimas šiame vienišame miško kampelyje darosi vis pavojingesnis. Bet jis yra kietas ir užsispyręs senis, jis nesiklauso žmonos baidžių čerškimų apie praeitų metų lizdą. Jeigu sykį jis čia pasirinkęs gyvenvietę, tai jis čia pasiliks ir gyvens, nors dešimt vanagų kasdien skrajotų virš galvos.

— Laikyk burną! — jis tik grubiai sučerška ir, pakilęs sparnais, suka į kitą pusę.

Jis nulekia prie Misos kranto, kur saulė apakina akis ir beržo lapus jau dažo margas rudens puošnumas. Ten lazdynai linguoja sunkias pasišaušusias riešutų kekes ir kartūs apynojai, apsi-vynioję apie kreivus alksnių stiebus, vizguoja prieš saulę savo auksines spurgas. Ir epušės drebėdamos praded jau kaitalioti šviežiai žalsvus vasaros apdarus į skaisčiai margas rudens švenčių skraistes. Tyla ir ryški šviesa guli virš atolu apžėlusiu pievų.

Tik prie Didžiojo ažuolo šūkauja piemenys, jie čiuilbauja kartu su paukščiais, prigarsindami pievas ir aidingus miškus. Bet ką jie ten daro; iš kur rūksta dūmai?

Jau daug dešimtmečių, kai ažuolo kamiene atsirado kokia tai sena nepagydoma žaisda. Kietas šimtametis medis pradėjo trešėti. Dabar išdykėliai prie milžino kojų sukūrė laužą, liepsna jau patekusi į ažuolą ir gruzda jo šerdį. Ažuolas iširdęs nuleidžia savo aštirus, geltonus lapus. Bet jis yra bejėgis, aštūs ugnies liežuviai jau pasiekia jo gyvą širdį.

Tai matydamas, Čiepstas nutupia ant nudžiūvusios šakos ir pasipiktinęs čerška:

— Dievuliau, Dievuliau! Dega, dega, dega! . . .

Bet niekas bėdos nemato. Piemenys rėkauja palei pamiškę kaip ir mažieji giesmininkai paukšteliai, kurie linksmai pasiruošę keliauti, čiuilba ir susišaukia visur palei Misos krantus. Iš tolimų ir artimų namų čia susirenka juodieji strazdai, čia lakioja susijaudinusios varnos nuo vieno kranto į antrą ir nuobodžiai rėkia: „Ata, ata, ata!“ Ir urvinės kregždės šaudo prie geltonųjų smėlio krantų, kartkartėmis įlenda į savo gilius urvus, lyg patikrindamos, ar namas paliekamas tvarkoje.

Apsvaigęs nuo dūmų, senasis žvirblis nutupia paukščių būryje:

— Dievuliau, Dievuliau! Dega, dega, dega!

Paukščiai kilnoja sparnus, galvodami pakilti vis augščiau ir toliau. Jiems visviena, nors prie Misos užsidegtų visa ilgoji miško siena.

Bet Čiepstas turi pasilikti čia, jis yra Dievo sodo kiemsargis. Jis žino, kad kitą pavasarį vėl sužaliuos medžiai, vėl parlėks klajūnai. Ne, Čiepstas negali šaltai žiūrėti, kai išdega Didžiojo ažuolo vidus. Todėl, šokinėdamas paukščių būryje, mažasis drąsuolis žiemkentys čečena:

— Kam patinka, tegu lekia! Kas negali pakęsti šalčio, tas šalin, šalin, šalin į šiltą vietą! Aš čia pat ant vietos, ant vietos! Dievuliau, dega, dega, dega!

Varnos atsiliepia krankimu:

— Ata, ata! — Ir mažieji giesmininkai jautriai vyturiuoja apie tolimą kelionę, nekreipdami dėmesio į rudai pilką kiemsargį, kuris rūpesčių prislėgtas šokinėja tarp jų.

— Fi-u-vit! Išleikia ten, kur saulė šviečia!

— Fi-u-vit! Sudie, smaguriautojau, vanagėli!

Kur buvęs, kur ne, žvirblinis vanagas, lyg pašauktas, puola į keliautojų būrį ir pagauna drąsųjį sveikintoją į savo aštirus nagus. Paukščiai keliauninkai persigandę greit sprunka į visas dangaus puses. Linksomos kelionės dainos pasikeičia aštriais sielvarto verksmais.

Nugąsdintas Čiepstas irgi sprunka virš medžių viršūnių į Šilynų pusę. Prie Misos krantų stoja kapų tyla, tik Didžiojo ažuolo kamiene vis gilėja gruzdanti žaizda ir virš ramių eglių viršūnių suka si tamsūs dūmų verpetai.

Parlėkęs namo ir įkritęs į sausą smėlį prie klojimo, jis neramus šaukia:

— Šeimininke, šeimininke!

Bet ir čia jo negirdi. Senasis eigulis darbuojasi ant lauko su šake taip ramiai ir rimtai, lyg Dievo sode nieko blogo nebūtų įvykę.

— Kokia nelaimė, kokio nelaimė! Ar jis tikrai turės bėgti iš vienišos miško trobelės, kaip tikras bails? Negailestingo grobiko dėlei turės palikti pamiltą alksnį su paslėptą drėvę, kur šimet žmona išperėjo dvejus vaikus kartas.

— Dievaži, dievaži, dievaži! . . .

Šeimininkas nepakelia akių. Prie klojimo ateina šeimininkė. Čiepstas, pasišokdamas lekia ją pasitikti, pakyla sparnais ir skundžia savo bėdas vėl nuo pradžių. Bet ir ji nekreipia dėmesio į triukšmą keliantį paukštį.

Ką ji ten atraitytomis rankovėmis neša? Taigi šviežios mėsos kąsnis! Žiūrėk, žiūrėk! Ji atidaro klojimo duris, pakelia krytį ir numeta vanagai prie snapo gardų kąsnelį.

Žvirblis vikriai spurstelėja į klojimą, atsitupia ant vežimo šoninės ir rėkia kiek išgalėdamas:

— Šeimininke, šeimininke! Dievuliau, Dievuliau!

Tikrai, čia reikia šaukti pačiam pasaulio Sutvėrėjui — tokį žudiką ir kraujagerį dar šeria šviežia aviena! Kiek vištų jis yra nunešęs į mišką, kiek viščiukų šeimininkei pagavęs! . . .

— Nedera, nedera, nedera! — čerška žvirblis, šokinėdamas nuo vienos vežimo šoninės ant kitos ir iš pasiutimo purena savo pūkuotas plunksnas.

Bet veltui žvirblis čirškia. Didysis klajūnas po kryptimi nepaliečia nei varnos, nei minkštos avienos. Jis, tiesa, žinodamas savo vikrumą ir jėgą, piktą žvėrišku judesiu puola ant pamesto ėdalo, bet nei kąsnelio neprarijęs, tuoj bejėgiai pasitraukia į kryčio kampą.

Šilynų šeimininkė linguoja galvą:

— Tu esi išdidus! Oi, kaip išdidus! Ir nieko daugiau nesakiusi, ji nueina savo keliais.

Žvilgtelėjus į išbadėjusį vanagą, žvirbliui darosi baisu. Jis paslapčiomis prasipraudžia pro klojimo durų skylę ir nupurpsi į lauką pasislėpti rugienoje.

Išdidus girios valdovas, pasilikęs vienas, sunkiai sviruliuodamas, atsigula kryčio kampe. Jo akys sustingsta šaltai abejingos, jis savo papratimu užveria akis ir svajoja apie tamsų eglių mišką, saulę, vėjus, mato medžių viršūnes, kurios pirmiau lingavosi kartu su jo plačių sparnų plasnojimais...

— Klau! Ar tai ne žmona, kuri taip gailiai šaukia eglyne? Taip, taip, tai ji, amžinai ištikima draugė, su kuria jis jau kelintus skaisčius pavasarius kartu suko ir taisė tą patį seną lizdą. Jie jį dažnai papuošdavo šviežiomis žaliomis eglių šakutėmis, lizdas augo vis didesnis ir storesnis, kaip ir jo drašė giminė.

Bet ši rudenį vištvanagė klykia iš kirtimo tankiame eglyne viena pati: "Kli-e! Kur tu esi, kur tu palikai, Kli-e!"

Ir šįkart senasis vištų vanagas nesuglemba. Jis įtūžta išdidumu ir kerštu žinodamas, kad jo vaikai ir vaikaičiai atkeršys už jo nelaisvę. Jis nebijo mirti.. Nesujuda net tada, kai su triukšmu atsidaro klojimo durys ir į patamsų klojimą įeina senasis eigulis su savo bernais. Jie neša rankose šakes ir grėblius, sustoja šalia kryčio ir galvoja, kur sukrauti likusius javus. Šimet jie vešliau paaugę, reikia tuojau vežti namo ir sukrauti po stogu, nes tik pats Dievas nežino, ar Jis vėl neatsisų ilgą lietų.

— Šeimninke, ką mes darysime su tuo karaliumi? — staiga klausia bernas, prikišdamas pro tinklą prie vanago gūžio grėbliakotį.

Į klojimą įlekia visažinys žvirblis.

— Užmušt, užmušt! — jis čerška kiek gali.

Eigulis taip nemano. Ramiai ir tiriama jis apžiūri išdidų paukštį ir paslaptinai sako:

— Tegu dar šią naktį pabūna. Rytoj jį paims su pagarba. — Taip pasakęs, jis pradeda vėl kil-

noti darbo įrankius. Vyras ištuština javams klojimo paskutinį kampą, sukeldami dulkes ir triukšmą. Jie visai nekreipia dėmesio, kad ten pat ant pelų ir smilčių guli bado mirčiai pamestas didin-gasis Dievo sodo valdovas.

Kas žino, ar vanagas supranta, ką vyrai kalba. Jis nesiklauso. Jis girdi tik žmonos klykavimus iš tankaus eglyno.

— Kli-e! Kur tu palikai?

Iš tiesų, kitą rytą į eigulio sodybą atdūzgia la-kuotas automobilis. Du svetimi vyrai pasisveikina su eiguliu ir tuoj eina į klojimą. Jie su savimi ne-šasi nematytai gražų virbalinį narvą.

Žvirblis skuba juos pasitikti.

— Čiep, čiep, ar jie į tą lastą kiš tą didįjį pikta-darį? Ar jie jį išveš taip pagarbiai ir šers su minkš-ta paukštiena? Čiep, čiep, kur tai regėta? . . .

Svečiai apdairiai ir atsargiai perkelia vanagą iš vieno narvo į kitą ir linksmai neša jį per kiemą. Didysis vanagas naujame narve linguojasi ir siū-buoja benešant, bet šiaip jis laikosi, kaip ir pir-miau, išdidžiai, sąmoningai, tarytum tikrai būtų galingiausias miškų valdovas, kuris net per pasku-tinį kančių kelią neatsidūsta, bet su paniekos žvilgsniu žiūri į savo pavergėjus. Jis net nesumirk-čiojo, kai senis žvirblis, lėkdamas pro šalį, kerš-tingai šaukia:

— Užmušt, užmušt! Su mietu, su mietu!

Svetimieji žvirblio čirškimo nesiklauso. Jie at-sargiai pastato narvą į automobilį, atsisveikina su eiguliu ir pamažu nuvažiuoja šaknytu miško keliu.

Tik senasis gamtos žinovas linguoja galva:

— Jūs jam galite duoti nors kepsnius, be lais-vės jis nepalies nei kąsnelio.

O vištvanagė eglyne dar ilgai gailiai klykė:

— Kli-e! Kur tu esi, kur tu palikai? Kli-e!

* * *

Fragmentas iš knygos "Dievo Sodas". Iš latvių kalbos vertė

A. Tenisonas

• KNYGOS

ALĖS RŪTOS KRAITIS
ATGIMSTANČIAI LIETUVAI

PRANYS ALŠĖNAS

Sušvitus Lietuvoj laisvės saulei, lietuviai, išsisklaidę po platųjį pa-saulį, tarytum bitės, ratuotos medu-mi, grįš tėvynėn, nešdamiesi savąjį kraitį: vieni materialinę paramą, kiti — savo sukrautus gėrius beletristi-koj, mene, moksle, muzikoj ir kt. šakose.

Čia minimų "ratuotų bitelių" tar-pe neabejotinai viena iš pirmųjų bus ir mūsų Alė Aūta. Tai slapyvardi-

nis pasivadinas rašytiniams kūry-biniams darbams. O ji — Elena Na-kaitė-Arbienė, pedagogė, poetė, pro-zaikė, dramaturgė, novelistė, roma-nistė, vertėja etc. Gi dabartiniu metu Los Angelėse — namų šeimnininkė, (Housewife, kaip amerikiečiai pasa-kytų), šeimos augintoja, vyro plačiai žinomo architekto, ištikima gyvenimo draugė. Šalia visa šita — nepailstanti kūrėja: rašytoja, knygų recenzentė ir kritikė, savo raštus dažnai spausdi-nanti "Drauge", "Tėviškės Žiburiuo-se", "Moteryje", "Lietuvių Dienose" ir t.t. Nepriklausomą Lietuvą ji bendradarbiavo "N. Vaidilutėj", "Ateities Spinduliuose", "N. Romu-

voj", "Studentų Dienose". Tremties metais — Liet. poezijos ir Lietuvių beletristikos antologijų dalyvė.

Ji 1934 m. baigė Rokiškio gimnazi-ją, 1937 m. — Pedagoginį Institutą Klaipėdoje. Literatūrą studijavo Kau-no ir Vilniaus universitetuose, studi-jas baigdama Vilniaus universitete 1944 m. Vėliau tobulinosi Vienoje, Austrijoj. Nuo 1948 m. gyvena JAV.

Jos knyginių kūrinių — jau pagal Lietuvių Enciklopediją ir Encyclope-dia Lituanica, kurie buvo parašyti ir išleisti žymiai vėliau, negu tuose ka-pitaliniuose veikaluose jos pavardės raidė jau buvo praėjusi — įtilpo visa eilė.

Štai eilėraščių rinkinys "Be tavęs", 1946 m. išleistas Vokietijoje, Stuttgarte, "Likimo keliu" (novelės), 1947 m., "Duktė" (apysaka), 1953 m., "Trumpa diena" (1954 m. "Draugo" premijuotas romanas), "Nunešk, upele, žasų vargus", 1955 m. (eiluotais vaidinimas vaikams), iš prancūzų kalbos išvertė Gustave Flauberto dviejų dalių romaną "Madame Bovary", kurį išleido 1955 m. Nidos knygų klubas savo 9-tuoju ir 10-tuoju leidiniu.

Kiek anksčiau (1942 m.) už eiliuotą vaidinimą "Žiogas ir skruzdės" gavo Žiburėlio premiją, o už vaidinimą "Pakrūmė" — Lietuvaikių Seserų Instituto premiją 1954 m.

Nežiūrint visa to, kas parašyta, mūsų autorė bene daugiausia yra pasidarbavusi beletristinės kūrybos srityje 1960-62 m., parašydama 5-kių romanų ciklą po viena bendra visiem penkiem kūriniams antrašte: "Didžioji meilė". Štai tų romanų atskiri pavadinimai ir išleidimo datos: "Žvaigždė viršum girios", išl. 1960 m., "Į saulėtekį" — 1960 m., "Motinos rankos" — 1961 m., "Broliai" — 1961 m. ir "Priesaika" — 1962 m.

1966 — Jaunimo metais — Knygos Mylėtojų Draugija Kanadoje, A. Luko lėšomis dar išleido Alės Rutos apysaką "Žemės šauksmas".

Nors, kaip jau minėta, romanai turi vieną ir tą pačią bendrą antraštę — "Didžioji meilė", bet jų temos nėra vienas kito tęsinys. Jų kūrybos stilius — daugiausia realistinis su dažnomis romantizmo priemonėmis.

Nidos knygų klubas, išleisdamas antrą serijinių Alės Rutos romanų tomą, dėl vienos bendrinės antraštės "Didžioji meilė" prijungė šitokių paaiškinimą: Šie romanai — nesą vienas kito tęsinys. Tai esą visiškai atskiri dalykai, kuriuos siejās tik rašytojos sumanymas duoti net keletą romanų, pavaizduojančių, koks buvo žmogus gimtinės miškuose ir upių pakrantėse, tasai artojas lietuvis, daugiausia kentėjęs ir mažiausiai pasikeitęs, bet išnešęs laisvos Lietuvos mintį ir vardą per ilgus šimtmečius. Jis, tasai artojas, rašytojos įsitikini-

Rašytoja Alė Rūta

mu, ta vardą ir mintį ir toliau nešias ant stiprių savo pečių. Šitaip jai ir gimusi "Didžiosios meilės" idėja. Vienur (romane "Žvaigždė viršum girios") reiškiamas religinės ir filosofinės tiesos ilgesys. Kitur (romane "Priesaikoje") — savo krašto ir už jį kovojančių brolių meilė, gi romane "Į saulėtekį" — iškylantis gyvybinis veržlumas — gyvenimo meilė. Dar kitur (romane "Motinos rankos") — vaizduojama lietuvių motinos kilniausia, be galo pasiaukojanti meilė. Dar kitame romane — "Broliai" — rutuliojama besąlyginė savo žemės ir savo žmogaus meilė, tik suardyta, iškreipta svetimų lietuviui idėjų. (Tai, be abejonės, bolševizmo — Pr. Alš.).

Taigi, toji meilė ir siejanti visus penkis romanus. Be to, dar, be abejonės, čia minėtų romanų sukūrimui ir temų išvystymui padėjo didelis autorės patriotizmas ir jos begaliniai didelis darbštumas bei kūrybingumas. Man prisiūstam romane "Į saulėtekį", prieš dedikaciją, dar yra ir šitoks autorės ranka įrašas:

"Mūsų vargingoji, mūsų brangioji, mūsų gražioji Lietuva, kaip mes galėtume Tave pamiršti? . . ."

Šio poskyrio eilėraščių temos tokios: "Pajūry vaikšto deivės", "Pavasario pasaka", "Trumpas kelionės aprašymas", "Susižavėjimas" (Stanislavai), "Moree", "Pavėsis", "Laužai liepsnoja", "Naktis ir žvakė", "Sapnai neturi vardo", "Volunge, volungija" ir dviejų dalių "Ifigenija Q.". Tačiau, ypačiai išpūdingas ir turtingas mintimi, moterį liečiantis eilėraštis "Kariatidės", idėtas į graikų mitologijos eilėraščių skyrių "Brėžiniai smėlyje".

Kiekviena moteris, perskaičius augščiau išvardintus eilėraščius, manau, pirmiausia pajus savo širdyje, populiariai kalbant, tam tikrą šilumą, jausmą, apims jos ambiciją pakutėnantis jausmas, koks apima išgirdus iš vyriškio skoningą, rafinuotą komplimentą. Moteris tuojau pajus poeto atkreiptą akį į ją:

Tavo akys — jūroj saulėleidžio takas,
Matysiu aš jį ir apakęs.

Kur tik einu, jaučiuos esąs ne vienas,
Regiu tave erdvėj ir upės vandeny,
Tu moji man iš sidabrinės mėnėsienos
Ir širdyje kaip džiaugsmas gyveni.

Tas pakilus džiaugsmas gal niekad
dos nebūtų toks saulėtai ugningas,
jei jis nebūtų sukelts dviejų jaunų
žmonių bendrystės, kuri teikia naują,
kilnių polėkiu, šviesių, gyvenimą
stiprinančių minčių:

Ne laužas dega — mes liepsnojam
Jaunystės polėkių gaisru!
Šviesiam ugnies rate sustojus,
Liepsna mintis aukštyn vilioja
Su žiburėliais kibirkščių
Pakilti lig žvaigždžių.

Mums sielose tiek daug šviesos,
Lyg žvaigždės būtų žemėn liję —

Jaunystė — tas gražusis sapnas —
ne amžina. Ją, poeto žodžiais, tarsi
"išblizgintą mėnulio skydą suskaldo
debesio strėlė". Zieduotieji pavasariai
ir saulėtos vasaros — tik ženklas
buvusios dienos. Niūri rudens buitis
neišvengiama — "žvaigždė nukrinta".
Tačiau jei mylima moteris vis bus
jaučiama artumoje, ji taps amžinąją
žvaigždę:

O mano meile, tu žvaigždėlė
delnuos lyg žiburį neši
ir nušvieti tu mūsų kelią,
pati į žvaigždę panaši.

Kaip mudu du išmoksime būti
Senatvės prieangis vieni,
Kai nuostabi erdvių žvaigždutė
Užges mum sąmonės pusny?

Arba:

Aplankyk mano senstantį sodą,
Kurs gegužio žiedų nerodo,
Man širdis apšalnojus pražydėtų,
Šiaurės vėjus lednešėjus nugalėtų.

Taip. Betgi moters sudėtinga egzistencija savyje talpina ne vieną sunkiai įspėjamą mįslę, ne vieną gyvenimišką dramą, o gal net tragediją

MOTERIS J. A. JŪRAGIO NAUJOJOJ POEZIJOJ

M. M. Slavėnienė

Australijoje, Sydney mieste, gyvenantis poetas Juozas Almis Jūragis 1977 m. vėl išleido naują, plačios apimtį, poezijos knygą "Akmens ir paukščio metas" ("Tolimieji mirazai" išleisti 1964 m.).

J. A. Jūragis — Australijos lietuviams žinomas kaip veiklus, dinamiškas kultūrininkas, visada įdomus svariu, taikliu žodžiu, patraukiantis originalia mintimi, savo erudicija. Ir "Akmens ir paukščio metas" atėjo

nešinas pakiliomis poetiškais nuotakomis, filosofinės minties ryškumu.

Man čia rūpi nors trumpai, prabėgom žvilgtelėti, ką poetas savo posmuose sako apie moterį, kaip jis ją supranta, kokia jos rolė gyvenimo scenoje.

Poetas savo 108 puslapių knygoje moterį įjungia į poetinę buitį, jai yra skyres specialią vietelę — 14 psl. poskyrį, pavadintą "Akys ir žiedai".

ar sudėtingą sielos kompleksą. Kartais, kad ir karščiausi jai reiškiami jausmai gali nuskambėti be tolygaus atgarsio. Sunkiąją moters buities pusę poetas Jūragis svarsto eilėrašty "Kariatidės":

Už kokias nuodėmes,
už kokią kaltę
pristatė jus,
o trapiosios merginos,
paremt mergaitiškom galvom
šventyklos sunkų stogą?
.....

Visi dievai joms užkrovė
naštas ir pareigas,
moteriškiems pečiams per sunkias.

Iš tikro! Kuriai gi moteriai neteko savo gyvenime būti simboline kariatide? Pasibaigia, kaip liaudies dainoj išsakoma, nerūpestingas "pas močiutę augant", laikotarpis. Jaunatviškos svajonės, meilė — greitai nužydinti gėlė. Užplaukia gyvenimiškos negerovės, viską griauinantieji karai. Dažnu atveju moteris netenka stiprios vyriškos atramos, laikančios kad ir šeimos šventovės stogą. Moteriai tenka pavirsti į mitologiškąją kariatidę ir savo "silpnais pečiais" atlaikyti tąją šventovę, kad nesugriūtų. O kur begalės kitų rūpestių — rūpestėlių?

Poetas J. A. Jūragis išvalgiai pasirinko poetiniu būdu interpretuoti kariatidės temą. O lietuvių moteris turi neatsizadamai būti ir mūsų tautinės šventovės kariatide, savo pečiais remti lietuviybės išlikimą.

Juozas Almis Jūragis

KARIATIDĖS

Už kokias nuodėmes,
už kokią kaltę
pristatė jus,
o trapiosios merginos,
paremt mergaitiškom galvom
šventyklos sunkų stogą?

O gal jūs pačios savanoriškai
prisiėmėt šią pareigą,
suprasdamos, kad be moters
atsidavimo
nerimsta amžini dievai?
Gal jūs tikėjotės,
šventyklos ramsčiais tapusios,
paklusnumu,
nuolankumu
laimėti sau dievų malonę?

Visi dievai
jaunų mergaičių godūs,
visiems dievams reikėjo
palankių jiems moterų:
gimdytojų,
gulovių,
vaidilučių,
šventyklų palaikytojų.

Visi dievai joms užkrovė
naštas ir pareigas,
moteriškiems pečiams per sunkias.

O ištikimosios kariatidės,
jūsų dievai jus užmiršo,

• MOTERYS PASAULYJE

"Dirvos" novelės premijos įteikimo iškilmės, Los Angeles, iš k.: Kleva Vidžiūnienė, premijos laimėtoja Marija Tūbelytė-Kuhlmanienė, Andrius Mironas ir Jurgis Gliuda. Marija gyvena su šeima Taiwane ir taip pat bendradarbiauja "Moteryje". Sveikiname!

"Moterų Dirvos"
redaktorė Dale
Murray su pirma-
ja red. Uršule Dau-
kantiene. "Moterų
Dirva" yra A.M.
R.K. Mot. S-gos
leidinys. Moterų
S-gos pastangomis
buvo pravestas
Prayerthon (bend-
ra malda telefonu,
23 d. balandžio
mėn.), intencija
arkivysk. Jurgio
Matulaičio pakėli-
mu į šventuosius.

jūsų dievai legendomis pavirto.
Laikas šventyklą suardė,
bet sunaikinimo ranka
paliešti vietos tos,
kur stovit jūs,
nedrįso.

Ir žvelgiate dabar į mus iš aukšto
jūs, nepaliečiamos merginos,
likusios vienos,

iklaikiusios šventyklos trupinius
ir savo pažadus,
palaimintos ištesėjimo pastovumu.

Amžių garbė puošia jus.
Tvirtesnės jūs už laiką,
patvaresnės jūs už dievus.

Jūs teisę turite
žiūrėt į mus iš aukšto.

NEW YORKE LIETUVES MINĖJO DVI SUKAKTIS

New Yorke veikia šios liet. moterų organizacijos: Pasaulio Liet. Katalikių Organizacijų Sąjunga — pirm. dr. Aldona Šlepetytė - Janačienė, Lietuvių Moterų Klubų Federacija — pirm. Irena Banaitienė, skaučių tuntas "Neringa" — pirm. Giedrė Naokaitė-Stankūnienė, LMKF New Yorko klubas — pirm. dail. Marija Žukauskienė, D. Lietuvos Kunigaikštienės Birutės Draugijos skyrius — pirm. Malvina Klevečkienė, Pasaulio Liet. Katalikių Organizacijų Sąjungos Moterų Kultūros Draugija — pirm. dr. Apolonija Radzivanienė, Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 99-ji moterų kuopa — pirm. Liucija Sperauskienė, Liet. Moterų Katalikių Sąjungos 24-ji kuopa pirm. Emilija Vaišnoraitė, Vyr. Skaučių Židiny "Vilija" — pirm. Alvita Ruokis, Liet. Moterų Katalikių Sąjungos 29-ji kuopa — pirm. Eugenija Kezienė, Pabaltijo Moterų Tarybos — pirm. Rūta Žymantaitė, Moterų Vienybė — pirm. Elena Andriušienė.

Minėtų organizacijų atstovės sudarė jungtinį komitetą, kurio pastangomis 1977 m. spalio 23 d., New Yorke buvo surengtas dviejų sukakčių minėjimas: 70 metų sukaktis nuo pirmojo lietuvių moterų suvažiavimo 1907 m. rugsėjo 23-24 d.d., Kaune, ir Marijos Pečkauskaitės - Šatrijos Raganos 100 metų gimimo sukaktis. Minėjimo tikslas — įvertinti bundančios Lietuvos moterų pirmuosius žingsnius į organizuotą veiklą, išryškinti moterų veržimąsi į šviesesnę, kultūringesnę ateitį. Po 1907 m. suvažiavimo atsirado dvi pagrindinės moterų organizacijos: Lietuvių Moterų Katalikių Draugija Kaune, ir Moterų Sąjunga Vilniuje. Lietuvos nepriklausomybės laikais šios dvi organizacijos išsišakojo įvairiais pavadinimais ir atliko reikšmingą vaidmenį visuomeniniame, kultūrinia- me, politiniame vyksme.

Apie pirmąjį liet. moterų suvažiavimą 1907 m. Kaune, paskaitą skaitė Marija Lūšienė — Pasaulio Liet. Katalikių Organizacijų Sąjungos vice-pirmininkė.

Reikšminga, kad Marijos Pečkauskaitės 100-sis gimtadienis sutapo su 70-ties metų sukaktimi nuo pirmojo moterų suvažiavimo, kuriame ji skaitė paskaitą tema "Moterų garbės apgy-nimas". Todėl buvo prasminga abi su-kaktis paminėti kartu. Apie M. Pečkauskaitės nuostabią asmenybę pa-skaitą skaitė Salė Nasvytytė-Valiukie-nė. Kadangi apie Marijos Pečkauskai-tės kūrybą jau nemažai kalbėta ir ra-šyta mūsų literatūros žinovų, todėl paskaitininkė šia proga pasirinko iš-ryškinti M. Pečkauskaitės asmens bruožus, aplinką kurioje ji augo ir gyveno, jos moralinę ir intelektualinę kultūrą.

Pirmojo Liet. Moterų suvažiavimo 1907 m. Kaune, 70-ties metų sukakties ir Marijos Pečkauskaitės 100 metų gimimo sukakties minėjimo rengėjų komiteto dalis su programos atlikėjom: iš k. į d.: **Vida Lūšytė-Penikienė, dail. Marija Žukauskienė, paskaitininkė Marija Lūšienė, Malvina Klevečkienė, dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė, Elena Mickeliūnienė, Irena Banaitienė.** Antroje eilėje; aktorius **Tadas Alinskas, paskaitininkė Salė Nasvytytė-Valiukienė, Irena Sandanavičiūtė-Merlino.** (Nuotrauka Liudo Tamošaičio)

Pabaigai buvo "Vaizdų Pynė" iš M. Pečkauskaitės apysakos "Sename Dvare", kurią sudarė rašytoja Kotryna Grigaitytė-Graudienė, o dailiajam jos skaitymui aktorius Vitalis Žukauskas paruošė: Mariją Žukauskienę, Tada Alinską, Ireną Sandanavičiūtę-Merlino, Vidą Lūšytę-Penikienę.

Šių sukakčių proga žodį tarė Lietuvos Generalinis Konsulas p. Anicetas Simutis ir LB New Yorko Apygardos Pirmininkas p. Aleksandras Vakselis. Buvo sveikinimų raštu, kuriuos perskaitė skautė Aldona Katinienė. Sveikinimus prisiuntė: Vincenta Lozo-

raitienė iš Italijos, Magdalena Galdikienė iš Putnam, CT., Vincė Leskaitienė iš Californijos, Birutė Vensku-vienė iš Prancūzijos, Genovaitė Mei-liūnienė iš New Yorko, Kunigas Vik-toras Dabušis iš New Jersey, Mrs. H. Wagner — GFWC pirm. iš Washing-ton, DC., Genovaitė Kaneb iš Wor-cester, Mrs. Harry Christopher iš Annapolis, MD.

Sceną lietuviškais audiniais deko-ravo dail. Marija Žukauskienė. Ji dar nupiešė scenai Marijos Pečkauskaitės portretą.

I. Banaitienė

* * *

Vida Kuprytė su savo mama gyd. Marija Sabaliauskaite-Kupriene.

Vida yra veikli ateitininkė ir Čikagos vysk. M. Valančiaus moksł. kuopos vadovė. Šios kuopelės pastan-gomis buvo surinktos naujos "Moters" prenu-meratos. Dėkojame!

... rašo apie mus ...

VIS ATŽAGARIAI

Kaip ir visi: auginau vaikus, moralės dėsnį, Dievo baimės, patriotizmo mokiau. O neišmoko nieko. Taip jau bent kartais man ir laikraščių redaktoriams atrodė.

“Nebe tie laikai, mama”, sako dukros. “Reikia su vaiku pagyventi, išbandyti jo būdą, tada tik žinosi ar tinka už jo tekėti ar ne”.

Aš gi nors viktorinių laikų dvasioj išauklėta nenoriu atsilikti nuo gyvenimo, noriu modernaus gyvenimo filosofiją perprast ir prisitaikyti. Tad sakau, kad ir buvau atsilikusi, neapsišvietusi ir neišsilavinusi, bet dar ne vėlu. Kadangi tik vieną vyrą gyvenime turėjau, tai ir nežinau dabar ar aš su tuo “tikruoju” gyvenu ar ne. Reikės man paeksperimentuoti ir susirast save. Bet čia mano jaunimas taip rūščiai į mane pažūrėjo, taip paniekinančiai ištare: “Kokias nesąmones čia šneki”, kad aš tuoj nutilčiau ir tos temos toliau nebeagrinėjau. Man labai greitai buvo duota suprasti, kad laisvės, išsilaisvinimai, nauja moralė gerai dukterims, bet baisiai nepadoru, negražu ir negarbinga mamai.

Svetimtaučiai, mano dukterų nuomone, gali būti daug geresni žentai ir vyrai, negu lietuviai. Bet, gink Dieve, likčiau aš našlė ir panorėčiau už svetimtaučio ištėkėti manęs dukters išsižadėti už tokią išdavystę.

“Kodėl nekalbi su drauge lietuviškai? Juk ir tu ir ji pakankamai gerai mokat”.

“Kad mes taip pripratusios, lengviau”.

Nueinam į parengimą ir vyresnės kartos pranešėjas po kiekvieno lietuviško sakinio vis angliškai išverčia, papildo. Man per dantis eina, bet gal jaunimui patiks, mat pripratę, lengviau ...

Bet vos spėjam įsėsti į automobilį tuoj pamokslas: “Ir ką reikėjo ten

angliškai kalbėti, ar mes lietuviškai nesuprantam. Mes geriau mokam lietuviškai negu jis angliškai. Kur mes lietuviškai išmoksime, jei ne lietuviškuose parengimuose” ir t.t. ir t.t.

Net redaktorius laikraštį nedrįstų taip griežtai smerkti anglų kalbą vartojančius vyresniusius, kaip šitas nepatriotiškas jaunimas.

Arba: “Nusibodo mums vis tik eiti į lietuviškas pramogas, klausyti pamokslų apie gerus lietuvius. Mes gyvenam šio krašto gyvenimą. Čia mūsų draugai ir nebenorim girdėti apie lietuvius ir visą jų mizerną veiklą”.

Bet ir vėl, kol trys dukros per tą pačią gimnaziją laike dvylika metų perėjo ir buvo vienintelės žinomos lietuvaits, ne tik mokytojai, bet mokiniai ir visos mūsų rajonas per jų draugus sužinojo daugiau apie Lietuvą ir lietuvius, negu bet kada. Jos ruošė parodėles gimnazijoje, aiškino ir pasakojo apie Lietuvą, savo lietuvius draugus, šokus, stovyklas, kad kanadiečiai net pradėjo pavydėti, kad jos be kasdieniško gyvenimo turi dar tokią pilną ir įdomų “etninį” gyvenimą.

Taip aš vis dar aiškinuos ir neišsiaiškinu. Ar patriotai tie mūsų vaikai ar ne. Viena tik išmokau iš savo vaikų ir suradau metodą kaip bendrauti su jaunimu. Jei nori kad jis pasidarytų moralus, patriotiškas — smerk moralę, peik Lietuvą ir kalbėk angliškai. Tada jis visom keturiom šoks ginti Lietuvą ir net trečios generaci-

jos jaunuoliai griebsis mokintis lietuviškai. Bet skatink jį kalbėti lietuviškai ir būt susipratusiu lietuviu, jis tau atšaus, kad iš to nėra naudos ir jam tos kalbos jau nusibodo.

Vaiva

PASLAUGUMAS NĖRA YDA

Žmonės, kaip asmenybės, yra labai skirtingi. Vienas yra šnekus ir turi daug draugų, nes jam visi žmonės atrodo esą geri. Kitas vėl yra tylus, savyje užsidaręs, mažai su kuo bendraujęs. Dar vėl kitas, kad ir būtų gana ryški asmenybė, bet yra irzlus, lengvai įsivelia į ginčą ir jam vis atrodo, kad kiti yra neteisingi, ar klaidingi, ar nesugebantys gyventi, ar iš viso jam nedraugiški.

Todėl, suprantama, tenka dėti pastangas norint, kad šeimos ar bendruomenės gyvenimas būtų galimai sklandus. Lengva pasakyti: mylėk savo artimą, kaip pats save. Bet kad ir teisinga ši krikščioniška taisyklė, kuri beveik du tūkstančius metų skelbiama, ji yra labai nelengva pritaikinti mūsų augsto ir komplikuoto techninio gyvenimo kasdienybėje. Todėl daug lengviau pradėti kalbėti apie paslaugumą, sakytum, lyg kokią paviršutiniškesnę išraišką artimo meilės, jei norima švelninti tarpusavius santykius. O tie santykiai tarp pavienių asmenų ir tarp visuomenės organizuotų sambūrių esti dažnu atveju be-reikalingai prieštaraujantys.

Paslaugumas pasireiškia įvairiai, santykiaujant savo šeimoje, su draugais ar visuomenėje. Sakysim, tu laikais pas bičiulius, kurie tave mielai priima. Gal net esti ten ir didesnis subuvimas, kurio metu diskutuojamos įvairios problemos. Ypač opios esti tos politinės temos, kurios dažnu atveju nėra išryškintos, taigi problematingos. Matydamas savo oponentą užsispyrusį, ypač jei tai būtų pats šeimininkas, tu bandysi ginčą baigti taikingai, kad ir to ginčo neišspręsdamas. Tu būsi nuolaidus, netgi savotiškai paslaugus žinodamas, kad ne visuomet ginčas įmanoma išspręsti, bet aštrinant tą neišsprendžiamą ginčą, santykius bežiūrint galima atšaldyti.

Pažinojau senyvą vyrą ir stebėdamasis klausiau, kaip jis gyveno, kad pasiekė brandaus amžiaus. Sako: “Dažnai vis buvojau lauke, atseit, po atviru dangumi. Kai matydavau, kad žmona yra pavargusi ir susierziniusi, tai pasišalindavau, išeidamas į lauką. O pas mudu, sako, buvo tokia nusi-stovėjusi taisyklė, kad per vienas duris jei išeini, o po kurio laiko per kitas grįžti, tai ginčas nebeatnaujinamas”. Ir ką gi tu, tėvas, gali daryti, jei esi konservatyvus, o tavo sūnus — radikalus. Jūdviejų nuomonės dažnai susikerta, ir tu žinai, kad nors sūnus gyvenime nepatyręs, jis savo nuomo-

“MOTERIS” YRA GRAŽIAUSIA DOVANA !

PRAŠOM
SUMOKĖTI
1978 M.

PRENUMERATĄ !

nės tuoj pat nepakeis. Ar negeriau laikyti sūnaus nuomonę kaip savotiškai nenusistovėjusio, su kuriuo atitinkamai atsargiai, gal net švelniai tenka elgtis. Arba jei vyras išgeriantis, ar jo žmona neturi su juo elgtis, kaip su savotišku ligoniu? Jei nuomonės ar palinkimai yra skirtingi, kam žmonai ir vyrui nuolatos tarpusavy "kapotis". Sakym, vyras mėgta dainuoti, o žmonai tas jo dainavimas nemielas. Gal vyras turi koki muzikos instrumentą, bet nemoka jo tobulai naudoti, o vyro grojimas žmoną erzina. Kodėl nedainuoti, ar kodėl negroti, vyrui esant vienam, kuomet žmonos nėra namuose?

Taigi visur gali rasti išeitį iš susidariusių ar šeimoje, ar visuomenėje ne klandumų. Kompromisas ar nuolaidumas nesunkiai pašalina piktybinį ginčą. Tai ir yra toks savotiškas tavo paslaugumas. Ir kodėl toki švelninančių sugyvenimą, nuolaidumą turėtum vadinti ydingu arba beprincipingu?

J. Valiūnas

• SVEIKATA

D-RAS ALBERT SCHALLE — APIE
KUNIGO SEBASTIAN KNEIPP
GYDYMO MENĄ VANDENIU
Aleksandra Vaisiūnienė

Pasibaigus II-jam Pasauliniam Karui, žmonijos gyvenimo būdas pasuko nauja kryptimi, naujos idėjos keitė pasaulį. Taip pat ir medicina buvo paliesta naujų reformų, keitėsi gydymo pažiūros ir būdai.

Vis dažniau pastebime, kad gydytojai grįžta prie taip vadinamų "natūralių atgyvenusių metodų". Dėmesys kreipiamas ne į vieną susirgusį organą, bet į visą žmogaus organizmą. Nauja medicinos kryptis žiūri daugiau į natūralų gydymo ir galvojimo būdą. Gamtos galia yra pati stipriausia gydymo atžvilgiu, kuria gydytojai dažniausiai ir remiasi, pasitikėdami pačio ligonio organizmo stiprumu. Organizmas pats save vairuoja ir turi išlyginti visus susidariusius negalavimus, atlikdamas naikinimo procesą savyje. Jei organizmas pats to jau nebepajėgia, tai paskutinioji gyvenimo valanda jau nebetoli, ir jokie vaistai jau nebeįsideda.

19 šimtmečio pradžioje natūralaus gydymo metodai pradėjo užimti daugiau ir daugiau įtakos gydymo srityje. Priessnitz'o ir kunigo Sebastian Kneipp'o vandens gydymo metodai, kaip vandeniu, oru, dieta ir judėjimu pakeitė gydymo rezultatus. Kunigas Sebastian Kneipp niekuomet negydė susirgusį organą, jis tik stengėsi vandens gydymo metodais pašalinti negalavimų priežastį. Jo nepailstama gydymo jėga glūdėjo tame, kad žmo-

nija reikia auklėti ir mokyti, kaip pačiam apsaugoti savo kūną ir sielą nuo grasinančių negalavimų, kad netapus ligos auka. Kneipp'o gydymo metodai susidėdavo iš paprastų, nekenksmingų gydymo priemonių. Jo galvosena buvo tokia: kas su paprasčiausiomis priemonėmis pasiekia augščiau rezultatų, tai tik tas save gali laikyti tikru meisteriu. Todėl dr. Albert Schalle savo knygą (420 puslapių storumo) pavadino "Die Kur der Erfolge", pilnai išitinkines save ilgametės gydymo praktikos rezultatais, naudodamas Sebastian Kneipp'o vandens gydymo metodus. Vandens gydymo rezultatus stebėjo ant 20.000 pacientų. Aišku, kad ne šimtaprocentinis buvo pagydymas, bet vandens gydymo metodai turi didelę pagijimo galią gydymo srityje. D-ras Albert Schalle, dar būdamas gimnazistas, turėjo stiprius galvos skausmus. Negaudamas jų išgydyti, kreipėsi į tuometinį jau pagarsėjusį Sebastian Kneipp'ą. Po 5 savačių gydymo jo priežiūroje apleido ligoninę be jokių skausmų. Tai buvo 1893 metais. Viskas, ką jis girdėjo ir matė pas Sebastian Kneipp'ą, jį stebino nepaprastai, jo samaritietiškas atsidavimas sergančiam žmogui, ir jau nuo tada pradėjo jį laikyti stebuklingu žmogumi.

Vandens gydymo metodai siekia jau gilia senovę. Egipte vandens gydymo būdas jau seniai klestėjo, lygiai taip pat ir Graikijoje. Graikų rašytojai dažnai mini vandens gydymo būdą. Euripides ir Plato (abu rašytojai) keliavo kartu po Egiptą ir susirgo. Dėka egiptiečių kunigų vandens gydymo metodais buvo pagydyti. Pagiję išsireiškė, kad vandeniu galima gydyti visus organizmo negalavimus. Asklepiades iš Bithynienos, gimęs 124 metais prieš Kristaus gimimą, Romoje tais laikais buvo pats garsiausias gydytojas. Greta gimnastikos, masažų ir dietos jis plačiai naudojo vandens gydymo metodus, maudymąsi, šaltą dušą ir kitus vandens gydymo būdus. Asklepiades galvojo, kad didžiausią įtaką organizmui turi tai, ką mes dažniausiai naudojame: tai yra orą ir vandenį.

Romėnu imperatorius Augustas po vienos kelionės susirgo. Geriausi to meto gydytojai jo neišgydė. Buvo panaudota viskas, kas tik buvo įmanoma, bet be jokių rezultatų. Priėjo jau iki tol, kad jis užsidarė savo kambaryje ir nebesirodė. Tada jis išgirdo apie vieną gydytoją Antonijų Musą, kuris gydo žmones vandens ir žoliiu pagalba. Panoro pasinaudoti jo gydymo žiniomis. Po kurio laiko labai pasitaisė, atjaunėjo, sustiprėjo, o gydytojas Musa pasidarė garsus ir turtingas.

Europoje vandens gydymo metodą naudojo Šlezijos ūkininkas Priessnitz, gimęs 1799 metais birželio mėn. 4 d. Priessnitz'as naudojo tik šaltą šaltinio vandenį, prie tam tikrų ligų vyniodavo ligonį į šaltus kompresus ir duoda-

vo gerti šaltinio vandenį. Buvo įrengęs specialų vandens kritimą virš 2 metrų augštumo, šaltose voniose laikydavo ligonį nuo 15 iki 45 minučių.

Kunigas Sebastian Kneipp gimė 1821 m. tais Stephansried kaime Allgau. Jau nuo pat mažens jo svajonė buvo mokytis ir tapti kunigu, bet dėl sunkios ekonominės padėties to negalėjo įvykdyti. Iki 18 metų amžiaus namuose padėjo tėvui atlikti namų ruošos darbus. Po to iškeliavo. Kaplan Merkle surado vieną kunigą, kuris davė jam pamokas, paruošdamas į gimnaziją, o dienos metu sunkiai dirbo pragyvenimui. Gimnaziją pabaigė Dillingene, o vėliau universiteta Miunchene, kur buvo taip pat ir išventintas į kunigus. Sunkių gyvenimo sąlygų pasekmėje sunkiai susirgo, ir gydytojai pripažino, kad turi džiovą. Buvo gydomas daug visokių gydytojų ir galų gale pripažintas kaip nepagydomas. Pripuolamai į jo rankas pateko J. S. Hahn knyga apie šalto vandens gydymą ir jo galia. Besinaudodamas jo nurodytais gydymo metodais, bandė atsisipirti prieš baisią ligą, naudodamas savo stiprią valią ir norą pasveikti. Po ilgo laiko pasveiko. Tada ir įgavo nepaprastą norą savo praktiškų pergyvenimų žinias perduoti kitiems ir tuo būdu padėti kenčiančiai žmonijai. Norėjo tapti žmogaus kūno ir sielos gydytoju. Mažai žinomas kunigas įkopė į pačias garsumo viršūnes. Išleido keletą knygų: "So sollt ihr leben", "Mein Testament" ir "Wasserkur". Milijonai žmonių greitai susipažino su jo vandens gydymo metodais. Išsigelbėjęs pats nuo tokios didelės ir negailestingos ligos vandens gydymo būdu, pratęsė dar savo gyvenimą iki 77 metų amžiaus. Mirė 1897 metais birželio mėn. 17 d. Visa pasaulio spauda domėjosi jo sveikatos stoviu, amerikiečių spauda išleisdavo specialius biuletenius, liečiančius jo sveikatos stovį. Austrijos imperatorius pasiuntė savo asmenišką gydytoją. Jam nebaisi buvo gyvenimo kova, ir jis vis kartodavo: kas pasiekama lengvai be kovos, tas nėra vertinga. Praėjus beveik šimtmečiui po jo mirties, vandens gydymo metodai kasdien įgauna didesnės vertės ir pripažinimo. Juo daugiau įsigilini į jo gydymo metodus, tuo daugiau atrandi ir pripažįsti juo naudingumą ir reikalingumą. Priessnitz'ui nepasisekė vandens gydymo būdą padaryti universaliu gydymo būdu liaudžiai, bet kunigui Sebastian'ui Kneipp'ui — pasisekė. Jo vandens gydymo metodus naudoja kaip universalinį vaistą visų tautų liaudis.

Bet visur ir visada jis pirmoje eilėje paliko kunigas, kuriam pirmoje vietoje rūpėjo žmogaus kūnas ir siela, todėl jis tam gyveno ir mirė. Toks buvo jo "Wasserkur" knygos įvadas.

Šiandien Vokietijoje rasime apie 100 ligoninių ir sanatorių, gydančių kunigo Sebastian Kneipp'o vandens gydymo metodais.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

* * *

IŠSILAISVINUSIOS MADOS!

Patarimai, patarimai...

Rūbai dažnai išreiškia moters charakterį.

Nedraši moteris renkasi neutralias ramias spalvas, kuklų pasiuvimą.

Drasi ir kartais įžūli moteris dėvi ryškias spalvas ir gilius iškirpimus.

Geros figūros moteris dėvi rūbus, kurie pabrėžia jos figūrą.

O ta — su raukšlėtu kaklu dažniausiai renkasi uždaras palaidines ir augštom apipaklėm megztinius.

Storokos moteris niekada neturėtų dėvėti siauru rūbų ir dideliais raštais medžiagu. Tokie rūbai tik paryškina jų storumą.

Plonos moteris labai gerai atrodo plačiose palaidinėse ir klostytuose bei rauktuose sijonuose.

Smulkios moteris turėtų vengti didelių raštų ir sunkių medžiagų. Joms geriau tinka smulkių raštų medžiagos ir lygus pasiuvimas.

Ilgai švarkai tinka augštom ir trumpi — žemo ūgio moterims.

Vyresnio amžiaus moteris turėtų labai atsargiai rinktis juodą spalvą. Vyresniems veidams ji visai netinka. Netinka ir jaunystėje jų mėgtos šviesi ružava ir blyški mėlyna. Joms geriau tinka spalvos, kurios paryškina jų akių, odos ar plaukų spalvą.

Niekad nereikia akiai sekti mados. Reikia dėvėti spalvas, kurios gerai tinka, bet ne tas kurios madoje.

Perkant rūbus, patartina gerai apsvarstyti kur ir kaip jie bus naudojami. Kartais paskubomis nupirktas rūbas dėvimas tik veną kartą ir vėliau nugrūdamas į spintos paskutinę eilę.

Pirkdamos ir besimatuodamos labai gerai pasižiūrėkite į save veidrodyje

ir ne vien tik iš priekio, bet taip pat ir iš šono ir iš užpakalio.

Šiomet pranašaujama labai šalta žiema. Jau pats laikas šiai šaltai žiemai pasiruošti.

Šiltos kojinių ir ilgi batai jūsų kojų nešildys, jei pats kūnas nebus tinkamai nuo šalčio ir vėjo apsaugotas.

Jei pats kūnas šala, jis tuoj pat sumažina kraujo apytaką galūnėms, kad apsaugotų liemenį, krūtinę ir vidurinius organus. Tad pirmiausiai reikia apšildyti kūną, kad nešaltų rankos ir kojos.

Žieminiai rūbai turi teikti gerą apsaugą nuo vėjo. Pati šilčiausia apranga žiemai yra avies kailinukai, pasiūti su vilna į vidų ir oda į viršų. Medvilninė arba vilnė vata pikuoti apsiaustai taip pat šilti, nes juose daug oro, kuris palaiko šilumą.

Perkant žieminę aprangą, madų ir energijos konservavimo žinovai pataria atkreipti dėmesį į sekančius faktus:

Sunkus apsiaustas nebūtinai yra pats šilčiausias. Vilnos ar mohair medžiagos yra daug šiltesnės ir lengvesnės už sintetines ar pusiau vilnones.

Eilė vatalino arba plonos odos tarp viršutinės medžiagos ir pamušalo yra būtinybė šaltai žiemai.

Pūkais kimšti švarkai yra nepaprastai lengvi ir šilti, nes juose yra daug oro.

Šaltomis dienomis po apsiaustu patariama dėvėti medvilninę palaidinę, megztinį ir net liemenę. Žiemą labai jaukios yra flanelinės palaidinės, dėvimos ant augštais kaklais megztinių. Jei dar šalta, po megztiniu galima užsidėti medvilninius marškinėlius.

Šiomet labai madoje dideli platus vilnoniai šaliai. Tokie šaliai, dėvimi ant apsiaustų duoda papildomos šilumos.

Neužmirškite ir šiltų pirštinių. Odinės pirštinės labai gražiai atrodo, bet žiemai jos turi būti pamušaluojamos pliušu, vilna arba kailiu.

Megzti kostiumėliai tinkami visiems metų laikams

Priedai

Prie dabartinių švelnių, romantiško stiliaus rūbų labai svarbu pasirinkti tinkamus priedus.

Į nelabai tvarkingai sušukuotus plaukus segamos įvairios puošnios šukos ir sagtys. Plaukai rišami šilko virvelėmis, kutais, arba porceliano ar aukso skambučių ir gėlių pavidalo ornamentais.

Į ausis segami nesuderinti auskarai. Labai paranku toms, kurios pameta vieną iš savo mėgiamų auskarų poros!

Grižo į madą perlai, stambūs ir maži, perlų eilutės, auskarai ir žiedai. Mažos adatinės sagtelės segamos į švarko atlapus.

Diržai platus ir raukti, rišami kaip kaspiniai. Švelnių spalvų suknelės paryškinamos spalvotais diržais dienos metu. Blizgantys auksiniai ir sidabriniai dirželiai dėvimi prie vakarinių rūbų.

Skrybėlės pavasariui — didelės, minkštais bryliais, kartais perrišamos skarelėmis, coolie stiliaus šiaudinės skrybėlės ir mažos jūrininkų kepurėlės taip pat madoje.

Vakariniai rankinukai siuvami iš satino, šilko, brokado ir auksinės spalvos odos.

Dienos metu dėvimi dideli minkštos odos rankinukai. Kai kurie siuvami iš gėlėto gobeleno.

Prie pusilgių suknelių gražiai dera augštom arba visai žemom kulnim batukai. Augštom kulnim delikatus sandalai surišami plonais odiniais dirželiais. Dienos metu dėvimi visiškai be kulnų balerinos stiliaus bateliai, sandalai, mokasinai ir itališki drobiniai espadriliai.

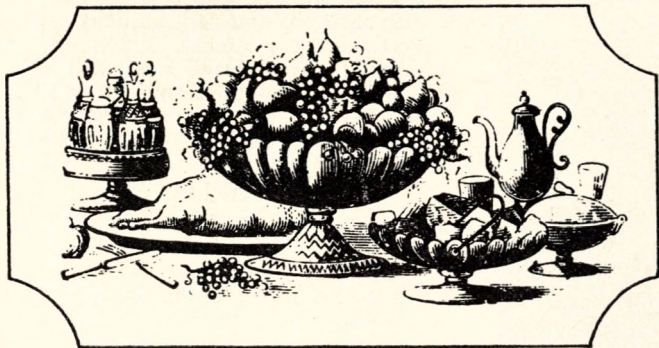
Sportinės
skrybėlės
vėl madingos

Kojinės — plonos ir perregimos, spalva derinamos prie batų. Taip pat gausu trumpų pastelinių spalvų kojinių, puošiamų dažnai mezginėliais.

Skaros ir šaliai gaminami iš šifono, mezginių, batisto ir šilko. Labai madinga užsirišti mažą spalvotą skarelę po palaidinės apikakle.

Sportiniai
rūbai visada
atrodo elegantiški

• Šeiminingų kampelis

Veda L. MURAUŠKIENĖ

Portugališka duonos sriuba

- 1¾ puoduko duonos, supjaustytos kūbais,
- 2⅓ šaukšto sviesto,
- 1⅓ puoduko cukraus,
- 1¾ uncijos smulkiai kapotų migdolų,
- 5 kiaušinių tryniai,
- malto cinamono.

Sunkioje geležies keptuvėje pakepti duoną svieste, kad gražiai apkeptų. Gerai įmaišyti cukrų. Pakaitinti, kol sutirštės, tada leisti masei atvėsti. Į kiaušinių trynius sudėti kapotus migdolos, gerai išplakti. Sudėti į atvėsusią masę ir gerai išmaišyti. Užkaitinti ir duoti tuoj į stalą užberiant kiekvieną porciją maltu cinamonu. (4-6 porcijos).

Duonos padažas

- 1 vidutinis svogūnas,
- 12 gvazdikų (cloves),
- 1 mažas lauro lapelis (bay leaf),
- 2 puodukai pieno,
- 1 puodukas smulkių duonos trupinių,
- druskos ir pipirų pagal skonį,
- 1 šaukštis sviesto,
- 1 šaukštas 18% grietinės.

Nulupti svogūną ir sukaišioti gvazdikus. Sudėti į gilesnę keptuvę su lauro lapeliu, įpilti piene. Leisti pamažu virti atidengus, apie 30 minučių, kad pereitų gvazdikų ir svogūnų skonis. Perkošti ir leisti pienui užvirti. Sudėti duonos trupinius ir lengvai pamašyti, kad susigertų pienas. Tada sudėti likusius produktus ir duoti karštą su kepta paukštiena ar dešrelėmis.

Saldinių pyragas

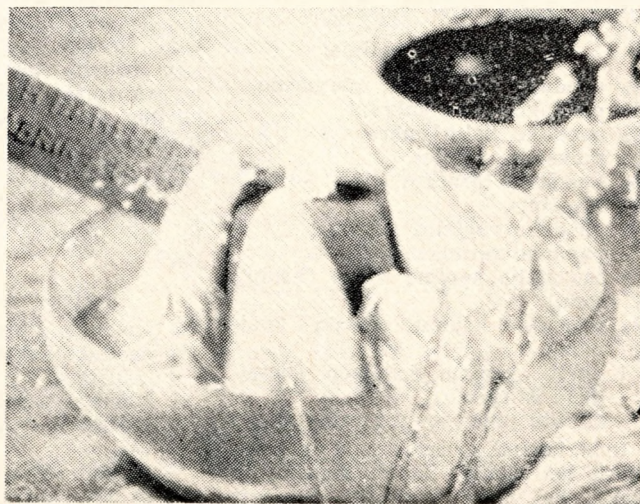
- ½ svaro spalvotų saldinių (gum drops), išimti juodos spalvos,
- 2¼ puoduko sijotų miltų,
- ½ puoduko razinų (nuplautų ir nusausintų).

- 1 puodukas sviesto,
- 1 puodukas vaisių cukraus (fruit sugar),
- 3 dideli kiaušiniai,
- 1 citrinos nutarkuota žievelė,
- ½ šaukštelio druskos, kepimo miltelių.

Saldinius supjaustyti mažais gabaliukais, galima naudoti žirkles. Paimti ½ puoduko nusijotų miltų ir užberti išmaišant ant razinų ir supjaustytų saldinių (tas apsaugo nuslūgimą į pyrago dugną). Inde gerai ištrinti sviestą, kad masė būtų balta ir lengva, įplakti cukrų. Kiaušinius dėti po vieną, pakaitomis su miltais ir citrinos žieve, gerai išplakti. Sudėjus visus kiaušinius lengvai maišyti razinas, saldinius ir druską. Įdėti vieną šaukštelį kepimo miltelių.

Formą ištepti sviestu ir iškloti sviestiniu popieriu, kurį irgi patepti

Šokoladinių ledų
saldusis, papuoštas
konservuotomis
kriaušėmis ir
užpiltas šiltu
vaniliniu padažu.
Tinka visada!

sviestu ir pabarstyti miltais. Formą naudoti ketvirtainę 5" x 9" dydžio. Kepti prie 325°F. apie valandą laiko. Kad pyragas nedžiūtų, kepant įstatyti į indą su vandeniu, tas priduos drėgmės. Iškepus pyragą palaikyti ½ valandos formoje, apiberti viršų cukrum ir pamažu išversti ant grotelių. Atvėsus sušlakstyti romu, gerai suvynioti į aluminijaus popierių ir palaikyti apie savaitę, kad persigertų romo skoniu.

Viščiukas su žemės riešutais ir apelsinų padažu

- 3-4 svaru viščiukas, supjaustytas,
- 1 šaukštis druskos,
- ¼ šaukštelio pipirų,
- ½ šaukštelio svogūnų druskos (onion salt),
- 1 šaukštis paprikos,
- 2 šaukštai sviesto,
- ¼ puoduko žemės riešutų sviesto (peanut butter),
- 1-2 puodukai apelsinų sunkos.

Gerai nuplauti ir nusausinti viščiuko gabalus. Sumaišyti prieskonius ir gerai įtrinti į mėsą. Keptuvėje pakepti viščiuką svieste, kol gražiai visos pusės paruduos. Uždengus sumažinti kaitrą ir kartais pavartant troškinti apie 25 minutes, kol viščiukas bus gatavas. Nuimti nuo kaitros ir sudėti į lėkštę. Dalį riebalų nupilti iš keptuvės, sudėti riešutų sviestą ir nuolat maišant pavirti 2-3 minutes. Įpilti apelsinų sunką ir leisti užvirti. Šią sunką užpilti ant viščiuko ir duoti į stalą. Maždaug 4 porcijos.

Džiovintų slyvų pyragas

- 1 puodukas, be kauliukų, džiovintų slyvų (supjaustytų),
- 2½ puoduko sijotų miltų,
- 1 šaukštis kepimo sodos (baking soda),
- ¼ puoduko sviesto ar margarino,
- ¾ puoduko riebalų (shortening),
- 1½ puoduko rudo cukraus
- ¾ šaukštelio, "maple" prieskonio (maple flavouring),

- 2 dideli kiaušiniai,
- 1 puodukas pasukų,
- $\frac{1}{2}$ puoduko kapotų riešutų (walnuts).

Slyvas smulkiai supjaustyti. Persijoti miltus su kepimo soda. Ištrinti sviestą drauge su riebalais. Pamažu sudėti cukrų ir plakti kol masė bus lengva, įdėti "maple" prieskonį. Įplakti kiaušinius pakaitomis su miltais ir pasukomis. Lengvai įmaišyti slyvas ir riešutus. Riebalais ištepti 9 inčų formą su skyte (tube). Kepti prie 350°F apie vieną valandą. Išėmus iš krosnies leisti pastovėti formoje apie 20 minučių. Tada išversti ant grotelių, kad atvėstų. Atvėsus galima aptepti.

Aptepimas

- 2 šaukštai minkšto sviesto,
- 1 puodukas cukraus pudros,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio "maple" prieskonio,
- 2-3 šaukšteliai grietinės.

Viską kartu gerai išplakti.

Dvispalviai sausainiai

- $\frac{1}{2}$ puoduko sviesto ar margarino,
- $\frac{1}{2}$ puoduko rudo cukraus,
- $\frac{1}{2}$ puoduko baltos cukraus,
- 1 šaukštelis vanilės,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio druskos,
- 1 kiaušinis,
- $\frac{3}{4}$ puoduko rugšties grietinės,
- $\frac{1}{4}$ puoduko miltų,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio kepimo sodos (baking soda),
- $\frac{1}{4}$ puoduko kapotų riešutų (walnuts),
- 1 uncija kepimo šokolado (nesaldaus ištirpinto),
- riešutų papuošimui (walnuts).

Inde ištrinti sviestą, rudą ir baltą cukrų bei vanilę. Sudėti kiaušinį ir plakti, kol masė bus puri. Įmaišyti

rūgščią grietinę, dar paplakti. Po to sudėti miltus, kepimo sodą ir druską. Prieš pabaigą įmaišyti kapotus riešutus. Tešlą padalinti į dvi dalis. Į vieną įmaišyti ištirptą šokoladą. Ant sausainių kepimo skardos su šaukštu išdėti baltą tešlą 2 inčų nuotoliu. Tada šalia išdėti šokoladinę, kad kepant galėtų balta ir šokoladinė susijungti. Viduryje ant susijungimo uždėti po riešutą. Kepti prie 375°F 12-15 minučių.

Baltymų sausainiai

- 3 kiaušinio baltymai,
- 1 šaukštelis citrinos sunkos,
- $\frac{1}{4}$ šaukštelio vanilės prieskonio,
- $\frac{3}{4}$ puoduko cukraus,
- $\frac{1}{2}$ puoduko pakeptų migdolų skeveldrėlių (slivers), maždaug 2 uncijos,
- 1 šaukštelis tarkuotos citrinos žievės.

Kiaušinio baltymai turi būti kambario temperatūros (nešalti). Į juos įdėti citrinos sunką ir vanilę. Plakti, kol gausis standri putos. Pamažu sudėti cukrų ir dar paplakti kol cukrus ištirps ir putos bus labai standrios. Tada lengvai įmaišyti kepintus migdolus ir citrinos žievelę. Ant riebalais pateptos sausainiam skardos su šaukštu išdėti masę paliekant po 1 inčų tarpus. Kepti (džiovinti) prie 275°F apie 35-40 minučių. Iškepus išdėti ant grotelių kad atvėstų. (Maždaug 2-3 tuzinai).

"Citrus" vaisių pyragas

- $\frac{1}{2}$ puoduko sviesto ar margarino,
- $\frac{1}{4}$ puoduko cukraus,
- 1 kiaušinis,
- $\frac{1}{2}$ puoduko pasukų,
- 1 šaukštelis apelsinų tarkuotos žievės,
- $\frac{1}{3}$ puoduko apelsinų sunkos,
- 3 šaukštai citrinos sunkos,

- $\frac{1}{2}$ puoduko miltų,
 - 1 šaukštelis kepimo miltelių,
 - $\frac{1}{4}$ šaukštelio kepimo sodos.
- Trinti sviestą su cukrum, kol bus šviesios spalvos, sudėti kiaušinius ir dar paplakti. Įmaišyti pasukas, apelsino žievelę ir sunkas. Sudėti sausų produktų ir išmaišyti viską, kad būtų lygi masė. Naudoti formą $13'' \times 9'' \times 2''$, ištepti riebalais. Kepti prie 350°F apie 25-30 minučių. Galima patepti kremu.

Kremas

- $\frac{1}{2}$ puoduko persijotos cukraus pudros,
 - 2 šaukštai sviesto,
 - $\frac{1}{2}$ šaukštelio tarkuotos apelsino žievės,
 - 1 šaukštas apelsino sunkos,
 - $\frac{1}{4}$ šaukštelio tarkuotos citrinos žievės,
 - 2 šaukšteliai citrinos sunkos.
- Viską kartu gerai išplakus, aptepti pyragą.

Virtų agurkų užkandis

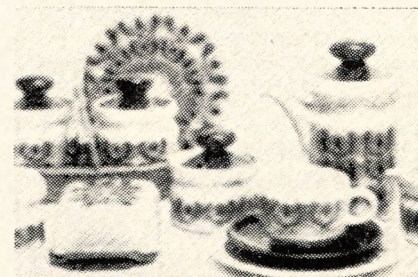
- 4 vidutinio dydžio agurkai,
- 2 kiaušinio tryniai,
- 1 pd. jogurto,
- $\frac{1}{2}$ pd. majonezo,
- druskos, krapų.

Agurkus nulupti ir supjaustyti 4 cm. storumo riekėmis. Pavirinti apie 10 min. sūdytame vandenyje. Gerai nusunkinti ir sudėti į stalo indą. Kiaušinių trynius išplakti su jogurtu ir majonezu. Pašildyti, bet neužvirinti. Užpilti ant agurkų ir pabarstyti kapotais krapais. Servuoti su juodos duonos riekėmis pateptomis sviestu arba su sviestu pakepinta duona.

Kiaušinių užkandis

- 4 kiaušiniai (2 arba 4 porcijos),
- 2 št. miltų,
- 1-2 kiaušiniai padažui,
- 4 št. džiovėsėlių,
- 3 št. riebalų,
- druskos, prieskonių, kumpio, dešros, mėsos.

Kiaušinius pavirti apie 3 min. (baltymas turi būti susitraukęs, trynys — minkštas). Išėmus palaikyti šaltame vandenyje 1 min. ir nulupti. Jei norima, kiaušinius galima įvynioti į kumpį, dešrą arba plonas riekelės šviežios mėsos. Kiaušinius arba įvyniotus į mėsą pavolioti miltuose, plaktuose kiaušiniuose ir džiovėsėliuose (į džiovėsėlius pagal skonį įdėti druskos ir prieskonių). Kepti riebaluose, kad gražiai paruduotų iš visų pusių. Tinka su žaliais salotais arba virtomis daržovėmis.

• Atsiųsta paminėti

Laiškas jaunystei — Alė Rūta; beletristinio pobūdžio prisiminimai; dailininkė — Rasa E. Arbaitė; 127 pusl., kaina — \$4.00, užsakant didesnę kiekį \$3.50; knygą galima gauti sekančiais adresais: A. Rūta, 306-22 St., Santa Monica, Calif. 90402, USA; Tėvai Pranciškonai, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Ir nebeapsimatėm — Jurgis Jankus — pasakojimai; išleido Lietuviškos Knygos Klubas; aplankas — Rūtos Čepaitytės; 343 pusl., kaina — \$7.

Kalendorius 1978 — Toronto Priskelimo Parapijos Ekonominės Sekcijos leidinys. 180 pusl., tiražas — 3.000 egz., kaina nepažymėta. Šalia smulkaus vardinio kalendoriaus yra daug įvairaus pasiskaitymo ir naudingų patarimų, įdomių straipsnelių ras ir senesni, ir jaunesni. Kalendorių paruošė — Stasys Prakapas.

Akmens ir paukščio metai — Juozas Almis Jūragis; gražiai išleista ir apipavidalinta eilėraščių knyga; tiražas — 250 egz., 150 pusl., kaina nepažymėta; "Minties" leidyklos, Australijoje, leidinys Nr. 6.

Skambantis Laikas — Feliksas Breimeris; II papildyta eilėraščių laida; viršelį dail. A. Korsakaitės-Sutkuvienės; 69 pusl.; kaina nepažymėta.

Chronicle of The Catholic Church in Lithuania — Published by the L.R.C. Priests' League of America.

Sauja Skatiku — Kazys Almenas; "Draugo" premijuotas romanas; dail. — V. O. Virkau; 249 pusl.; kaina 5 dol.

Kristus ir Eucharistija — Pranas Manelis; Krikščionis Gyvenime, Knygų Serija Nr. 15; 380 pusl., kaina 7.00 dol.; dail. T. Valius; adresas: Krikščionis Gyvenime, P.O. Box 608, Putnam, Ct., USA, 06260.

Žemyna — Melbourne, Australijos, Socialinės Moterų D-jos 25 metų jubiliejaus vienkartinis leidinys; redagavo D. Simankevičienė; 8 pusl., iliustruotas.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; leidinio kaina — 3 dol.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 6 dol.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — 7 dol.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O. F. M.; administratorius — T. S. Rapolas, O. F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Serserys, Putname; išaina kas mėnesį, metinė prenumerata \$5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletėnis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, C. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

Medicina — PLGS žurnalas; vyr. redaktorius — Kazys Pemkus, MD. — 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118, U.S.A.; administratorė — L. Dargienė — 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153, U.S.A.; išaina tris kartus metuose; prenumerata — 10 dol.

Gabija — Skaucų Sesierys Vadijos leidinys; redaktorė — ps. B. Kidolienė; medžiaga paruošia — v.s. L. Milukienė — 111 Grohman Lane, Plainview, N.Y. 11803, USA; leidžiami 4 numeriai metuose; prenumerata — 2 dol.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų Sąjungos organas; vyr. redaktorė — v. s. S. Jelionienė, — 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — s. A. Orentas, — 6842 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (iš-

skiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaguoja — Redakcinė kolegija; adresas — 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata — 3 dol. metams; administracijos adresas — 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškėlis; prenumerata metams 8 dol.; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill. U. S. A. 60629.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — \$2.50 Amerikoje, kitur — \$3. Adresas — 3005 N. 124th st. Brookfield, Wis., U. S. A. 53005.

Šaltinis — tikišinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Sv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai. redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata \$4; adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Lietuvių Tautos Praeitis — Lithuanian Historical Review — Tomas IV, knyga 1(13); redaktorius — Juozas Jakštas; red. pavaduotojas — J. A. Račkauskas; Lietuvių Istorijos Draugijos leidinys, 1977 m.; 198 pusl.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletėnis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Lietuvių Literatūros Istorija — Pranas Naujokaitis; platus mokslinis veikalas (nuo 16 amž. iki 1975 m.); JAV LB Kultūros Tarybos leidinys; I, II, III ir IV tomai, apie 2500 pusl.; tiražas 1000 egz.; kaina vieno tomo — \$10.

Gaunama pas lietuviškos spaudos platintojus arba LK Kultūros Tarybą — adresas: A. Kareiva 7030 S. Rockwell Str., Chicago Ill. U.S.A. 6629.

* * *

Švenčių proga užprenumeruokite žurnalą arba dovanokite knygą! Spausdintas žodis — gražiausia dovana.

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ FEDERACIJA

LEIDŽIA KNYGĄ APIE LIETUVES AKADEMIKES,

gimusias prieš 1905 metus, atskleisdama jų darbus ir nuopelnus tėvynei. Tą istorinio pobūdžio veikalą parašė J. Narūnė, kruopščiai surinkdama žinias. Reikia manyti, knyga bus naudinga tiems asmenims, kurie ateityje rašys studijas istoriniais lietuvių kultūros klausimais. Autorė J. Narūnė prašo atsiliepti to amžiaus lietuves, baigusias augštąjį mokslą. Apie mirusias laukiama žinių ir nuotraukų iš jų giminių bei pažįstamų.

Biografinė medžiaga ir nuotraukos siunčiamos

J. Narūnei, 421 Collins Ave., Apt. 9, Miami Beach, Fla. 33139, U.S.A.